

LIETUVOS RESPUBLIKOS
NACIONALINIS PINIGŲ PLOVIMO
IR TERORISTŲ FINANSAVIMO
RIZIKOS VERTINIMAS

Vilnius, 2020

Turinys

1.	Įvadas	3
2.	Santrauka	4
3.	Ekonominė, geografinė, politinė ir teisinė aplinka	7
3.1.	Ekonominė aplinka	7
3.2.	Geografinė aplinka	8
3.3.	Politinė ir teisinė sistema	8
4.	Organizuoto nusikalstamumo ir teroristų finansavimo situacijos Lietuvoje apžvalga	10
4.1.	Organizuotas nusikalstamumas	10
4.2.	Teroristų finansavimo rizika	11
5.	Pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius (STR) apžvalga	12
6.	Kovos su PPTF sistemos dalyviai	15
6.1.	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	16
6.2.	Teisėsaugos ir kitos valstybės institucijos	17
6.3.	Reguliavimo ir priežiūros institucijos	18
6.4.	Finansų įstaigos ir kiti subjektai	22
6.5.	Su finansinių paslaugų teikimu nesusijusi komercinė veikla ir profesijos (DNFBP)	23
7.	PP/ TF rizikos vertinimas	24
7.1.	Finansų sektorius	24
7.1.1.	Bankai	24
7.1.1.1.	Produktas: lėšų pervedimas	24
7.1.1.2.	Produktas: prekybos finansavimas	26
7.1.1.3.	Produktas: kreditas	27
7.1.1.4.	Produktas: valiutos keitimas grynaisiais pinigais	28
7.1.1.5.	Produktas: grynųjų pinigų įnešimas į sąskaitą	29
7.1.1.6.	Rizikos scenarijai, būdingi visam bankų sektoriui, nepriklausomai nuo produkto	30
7.1.2.	Kredito unijos	31
7.1.3.	Sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformos	32
7.1.4.	Valiutos keityklos operatoriai	33
7.1.5.	Finansų maklerio ir valdymo įmonės	35
7.1.6.	Vartojimo kreditai ir lizingas	35
7.1.7.	Gyvybės draudimas	36

7.1.8.	Pinigų perlaidų įmonės	37
7.1.9.	Mokėjimo / elektroninių pinigų įstaigos	38
7.1.10.	Virtualiosios valiutos keityklų operatoriai	40
7.2.	Kiti sektoriai	41
7.2.1.	Apskaitininkai, auditoriai ir mokesčių konsultantai	41
7.2.2.	Advokatai	43
7.2.3.	Notarai	44
7.2.4.	Antstoliai	45
7.2.5.	Ne pelno organizacijos	46
7.2.5.1.	Religinės organizacijos	46
7.2.5.2.	Labdaros organizacijos	47
7.2.6.	Lošimo sektorius	48
7.2.6.1.	Produktas: kazino (A kategorija)	48
7.2.6.2.	Produktas: lošimo automatai (B kategorija)	50
7.2.6.3.	Produktas: lažybos	51
7.2.6.4.	Produktas: loterijos	52
7.2.6.5.	Produktas: nuotoliniai lošimai	53
7.2.7.	Tauriųjų metalų, brangakmenių prekyba.....	54
7.2.8.	Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų prekyba	55
7.2.9.	Prekyba atsiskaitant grynaisiais pinigais	56
7.2.10.	Prekyba nekilnojamuoju turtu	57
1 priedas.	NRV metodologija	59
NRV metodologija. 1 priedas	64	
NRV metodologija. 2 priedas	65	
NRV metodologija. 3 priedas	66	
NRA metodologija. 4 priedas	67	
NRV metodologija. 5 priedas	69	
2 priedas.	Trumpinių sąrašas	71

1. Įvadas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu (toliau – PPTFPĮ), siekiant nustatyti Lietuvos Respublikoje esamą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (toliau – PPTF) riziką bei jos lygį ir užtikrinti, kad būtų parinktos šios rizikos mažinimo priemonės, Nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimas (toliau – NRV) yra atliekamas ne rečiau kaip kas 4 metus. Pirmasis Lietuvos Respublikos NRV buvo atliktas 2015 m¹. Vadovaujantis Europos Komisijos atlikto PPTF rizikos vertinimo² (toliau – SNRA) metodologija (informacija apie NRV metodologiją pateikta 1 priede „NRV metodologija“) 2019 m. buvo atliktas antrasis NRV. Šioje NRV ataskaitoje (toliau – ataskaita) pateikiamas atnaujintas PPTF rizikos ir jos lygio vertinimas Lietuvos Respublikoje. Tinkamai suprasdama PPTF riziką, Lietuva galės įgyvendinti pinigų plovimo prevencijos ir kovos su teroristų finansavimu (toliau – PPP / KTF) priemones, atsižvelgdama į produktus ir sektorius, kuriuose egzistuoja PPTF rizika.

Vadovaujantis PPTFPĮ, pinigų plovimas apibūdinamas kaip³:

- turto teisinės padėties pakeitimas arba turto perdavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje, siekiant nuslėpti arba užmaskuoti neteisėtą turto kilmę arba siekiant padėti bet kokiam nusikalstamoje veikoje dalyvaujančiam asmeniui išvengti teisinių šios veikos pasekmių;
- turto tikrojo pobūdžio, tikrosios kilmės, šaltinio, vietos, disponavimo, judėjimo, nuosavybės ar kitų su nuosavybe susijusių teisių nuslėpimas arba užmaskavimas, žinant, kad šis turtas yra gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje;
- turto įgijimas, valdymas ar naudojimas, įgijimo (perdavimo) metu žinant, kad šis turtas gautas iš nusikalstamos veikos arba dalyvaujant tokioje veikoje;
- rengimasis, pasikėsinimas padaryti, bendrininkavimas darant bet kurią ankstesniuose punktuose nurodytų veikų.

Teroristų finansavimas – tai lėšų telkimas arba rinkimas bet kokiais būdais, siekiant jas panaudoti arba žinant, kad jos bus panaudotos vykdyti teroristiniams nusikaltimams arba nusikaltimams, susijusiems su teroristine veikla. Lėšos finansuoti teroristams gali būti gaunamos tiek iš teisėtos veiklos, tokios kaip parama iš labdaros organizacijų, tiek iš nusikalstamos veikos, tokios kaip prekyba narkotikais, sukčiavimas, žmonių pagrobimai ir t. t.

Vadinamieji pirminiai nusikaltimai (tokie kaip neteisėta prekyba ginklais, mokestiniai nusikaltimai, kontrabanda, prekyba pavogtomis prekėmis, prekyba suklastotais gaminiais, dalyvavimas organizuotoje nusikalstamoje grupėje, reketas, prekyba narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, prekyba žmonėmis, seksualinis išnaudojimas, taip pat prekyba viešai neatskleista informacija ir manipuliavimas rinka, kyšininkavimas ir nusikaltimai elektroninėje erdvėje ir t. t.) gali uždirbti dideles pajamas ir paskatinti neteisėtai įgytas pajamas įteisinti vykdant pinigų plovimą.

---

¹ Lietuvos NRV (2015) <http://www.fntt.lt/lt/pinigu-plovimo-prevencija/nacionalinis-pinigu-plovimo-ir-teroristu-finansavimo-rizikos-vertinimas/242>

²

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/supranational_risk_assessment_of_the_money_laundering_and_terrorist_financing_risks_affecting_the_union.pdf

³ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas

2. Santrauka

Antrasis Lietuvos NRV buvo atliktas, remiantis SNRA metodologija, pateikta šios ataskaitos 1 priedas. **NRV metodologija**, derinant kokybinę ir kiekybinę informaciją bei ekspertų įžvalgas. Duomenys NRV buvo renkami iš įvairių tarptautinių ir nacionalinių (viešųjų ir privačių) šaltinių, įskaitant tarptautinius tyrimus ir ataskaitas (pvz., SNRA, Finansinių veikslių darbo grupės (FATF) ir Europos Tarybos Ekspertų komiteto dėl priemonių, nukreiptų kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu (*Moneyval*), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) informaciją), statistinius duomenis, kuriuos pateikė atrinkti įpareigotieji subjektai, finansinės žvalgybos padalinys (toliau – FŽP), ir neviešinamus duomenis, kuriuos pateikė priežiūros institucijos ir teisėsaugos institucijos. Rengiant NRV ataskaitą, buvo konsultuotasi su PPTF prevencijos ekspertais ir reguliariai bendradarbiauta su kompetentingomis valstybės institucijomis ir privačiuoju sektoriumi.

NRV buvo atliktas vertinant grėsmę ir pažeidžiamumą, siekiant nustatyti ir įvertinti būdingą PPTF rizikos lygį įpareigotųjų subjektų sektoriams ir kai kurių sektorių produktams skalėje nuo vieno balo iki keturių (nuo labai žemos iki labai aukštos rizikos).

NRV buvo nustatyti 88 rizikos scenarijai, taikomi 19-ai sektorių. Kiekvieno sektoriaus ir (arba) produkto PP ir TF rizikos buvo vertinamos atskirai, atsižvelgiant į skirtingą nusikalstamų veikų pobūdį.

NRV rezultatai apibendrinti toliau esančioje lentelėje nuo didžiausios iki mažiausios PP rizikos:

Nr.	Sektorius / sektoriaus produktas	Rizikos lygis	Grėsmės balas	Pažeidžiamumo balas
1.	Virtualiosios valiutos keityklų operatoriai	4	4	4
2.	Advokatai	4	4	4
3.	Prekyba atsiskaitant grynaisiais pinigais	4	4	4
4.	Prekyba nekilnojamoju turtu	4	4	4
5.	Tauriųjų metalų, brangakmenių prekyba	3.4	4	3
6.	Bankai / lėšų pervedimas	3.4	4	3
7.	Bankai / grynųjų pinigų įnešimas į sąskaitą	3.4	4	3
8.	Vartojimo kreditai ir finansinė nuoma	3.4	4	3
9.	Apskaitininkai, auditoriai ir mokesčių konsultantai	3.4	4	3
10.	Notarai	3.4	4	3
11.	Lošimo sektorius / kazino (A kategorija)	3.4	4	3
12.	Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų prekyba	3	3	3
13.	Bankai / susiję su visais produktais	3	3	3
14.	Valiutos keityklos operatoriai	3	3	3

15.	Finansų maklerio ir valdymo įmonės	3	3	3
16.	Pinigų perlaidų įmonės	3	3	3
17.	Mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigos	3	3	3
18.	Lošimo sektorius / lošimo automatai (B kategorija)	3	3	3
19.	Lošimo sektorius / lažybos	3	3	3
20.	Bankai / prekybos finansavimas	2.8	4	2
21.	Bankai / valiutos keitimas grynaisiais pinigais	2.8	4	2
22.	Kredito unijos	2.6	2	3
23.	Ne pelno organizacijos / Religinės organizacijos	2.6	2	3
24.	Ne pelno organizacijos / Labdaros organizacijos	2.6	2	3
25.	Lošimo sektorius / nuotoliniai lošimai	2.4	3	2
26.	Bankai / kreditas	2	2	2
27.	Sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformos	2	2	2
28.	Gyvybės draudimas	2	2	2
29.	Lošimo sektorius / loterijos	2	2	2
30.	Antstoliai	1.8	3	1

NRV rezultatai apibendrinti toliau esančioje lentelėje nuo didžiausios iki mažiausios TF rizikos:

Nr.	Sektorius / sektoriaus produktas	Rizikos lygis	Grėsmės balas	Pažeidžiamumo balas
1.	Virtualiosios valiutos keityklų operatoriai	4	4	4
2.	Prekyba atsiskaitant grynaisiais pinigais	4	4	4
3.	Prekyba nekilnojamoju turtu	4	4	4
4.	Vartojimo kreditai ir finansinė nuoma	3.6	3	4
5.	Advokatai	3.4	4	3
6.	Tauriųjų metalų, brangakmenių, prekyba	3	3	3
7.	Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų prekyba	3	3	3
8.	Bankai / lėšų pervedimas	3	3	3
9.	Bankai / grynųjų pinigų įnešimas į sąskaitą	3	3	3
10.	Valiutos keityklos operatoriai	3	3	3
11.	Pinigų perlaidų įmonės	3	3	3

12.	Mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigos	3	3	3
13.	Ne pelno organizacijos / Religinės organizacijos	2.6	2	3
14.	Ne pelno organizacijos / Labdaros organizacijos	2.6	2	3
15.	Apskaitininkai, auditoriai ir mokesčių konsultantai	2.4	3	2
16.	Bankai / prekybos finansavimas	2	2	2
17.	Bankai / kreditas	2	2	2
18.	Bankai / valiutos keitimas grynaisiais pinigais	2	2	2
19.	Bankai / susiję su visais produktais	2	2	2
20.	Sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformos	2	2	2
21.	Kredito unijos	1	1	1
22.	Gyvybės draudimas	1	1	1

3. Ekonominė, geografinė, politinė ir teisinė aplinka

3.1. Ekonominė aplinka

Nuo 1991 m. grąžintos nepriklausomybės ir perėjimo nuo centralizuotos rinkos prie rinkos ekonomikos, Lietuva iš esmės padidino savo piliečių gerovę. Dėl rinkai palankios aplinkos šalis per pastaruosius dešimt metų augo sparčiau nei dauguma EBPO šalių. Finansų sistema yra stabili, o fiskalinė būklė stabilizavosi po ilgo deficito laikotarpio ir augančios skolos, tačiau darbo užmokesčio ir pajamų nelygybė yra didelė ir skatina emigraciją. Lietuvos visuomenė sensta, gyventojų skaičius mažėja, ypač dėl emigracijos.

Lietuvai, norint pasiekti labiau apimantį visus sektorius ekonomikos augimą, reikės didinti produktyvumą, kuris vis dar išlieka gerokai mažesnis už EBPO vidurkį ir pastaraisiais metais sulėtėjo. Reikia dar labiau sušvelninti ne Europos Sąjungos (toliau – ES) darbuotojų įdarbinimo reglamentavimą, produktyvių įmonių finansinius apribojimus ir mažinti šešėlinę ekonomiką. Tęstinės valdymo reformos pagerintų valstybinių įmonių veiklą.

Dėl greito senėjimo ir didelės emigracijos darbo jėga kasmet mažėja 1 %, todėl reikia visapusiško požiūrio į ekonomines pasekmes. „Naujojo socialinio modelio“ pensijų reforma sustiprino pensijų sistemos tvarumą, tačiau mažai padėjo mažinant senatvės skurdą. Poreikis tobulinti įgūdžius, ypač vyresnio amžiaus darbuotojų, reikalauja visapusiškos mokymosi visą gyvenimą sistemos. Migracijos politika, įskaitant tikslingą emigrantų informavimą ir mažiau ribojantį požiūrį į imigraciją, galėtų padėti sulėtinti darbo jėgos mažėjimą⁴.

Nuo 2015 m. Lietuvos ekonomika pakilo per trylika pozicijų Pasaulio banko palankumo verslui indeksu sklandžios verslo pradžios kategorijoje ir atsidūrė 11-oje⁵ vietoje. BVP vienam gyventojui Lietuvoje yra 81 % ES vidurkio, t. y. 16 606,1 EUR (19 089,7 USD⁶).

Lietuva pritraukia užsienio investuotojus dėl kvalifikuotos darbo jėgos, patikimos infrastruktūros ir didesnės vidaus rinkos nei kitos dvi Baltijos šalys, tačiau Lietuvoje vyrauja žemos pajamos – vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis yra 1 317⁷ EUR (arba 833 EUR neto).

Lietuvos finansų sektorius yra orientuotas į bankus (79,2 % finansų sistemos turto). Daugiausia bankinių aktyvų yra sukonzentruota trijuose užsienio kapitalo bankuose. Banko paslaugos dažniausiai yra tradicinės ir apima finansavimą, paskolas bei indėlius. Mokėjimų skaičius ir vertė kasmet auga⁸. Bankai mažina savo klientų nerezidentų skaičių, todėl didesnės rizikos klientų nerezidentų skaičius yra labai mažas. Lietuva turi mažiausiai užsienio valstybių piliečių ir įmonių (nerezidentų) indėlių Baltijos regione (Lietuva – 2,5 %, Latvija – 20,3 %, Estija – 7,3 %⁹). Pastaraisiais metais Lietuvos bankas siekė sukurti patrauklią reguliavimo

⁴ „EBPO ekonominis tyrimas. Lietuvos apžvalga. 2018 Birželis“. <http://www.oecd.org/economy/lithuania-economic-snapshot/>

⁵ Pasaulio bankas, „Palankumo verslui indeksas“ (angl. „Doing Business“) https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.EASE.XQ?most_recent_value_desc=true

⁶ Pasaulio bankas, BVP vienam gyventojui 2018 <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=EU-LT>

⁷ Nuo 2019 m. sausio 1 d. pakeisti darbdavio ir darbuotojo mokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai. Bruto darbo užmokestis indeksuotas 1,289 karto.

⁸ Lietuvos bankas <https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2019%2004%2003%20LB%20AML%20BFK%20pristatymas%20LRS.pdf>

⁹ Lietuvos bankas, Estijos ir Latvijos priežiūros institucijos <https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2019%2004%2003%20LB%20AML%20BFK%20pristatymas%20LRS.pdf>

aplinką užsienio finansų įstaigoms ir „FinTech“ pradedančioms įmonėms šalyje. 2014 m., siekiant pritraukti užsienio verslą, buvo sukurta programa, kurios esmė – suteikti leidimus gyventi šalyje investuojantiems Lietuvoje.

Lietuvoje šešėlinės ekonomikos mastas yra didelis. Jį didina mokesčių vengimas ir aukštas grynųjų pinigų lygis apyvartoje. Grynųjų pinigų išėmimas, įnešimas ir pervedimas dažniausiai naudojami pinigų plovimo schemose. Atsižvelgiant į įvairių tyrimų rezultatus, šešėlinės ekonomikos apimtis Lietuvoje 2017 m. sudarė 15–24 %¹⁰ BVP.

3.2. Geografinė aplinka

Lyginant su kitomis Baltijos šalimis, Lietuva turi daugiausiai gyventojų (apie 2,8 mln.). Šalies plotas sudaro 65 286 km². Lietuva yra rytinėje Baltijos jūros pakrantėje, šiaurėje ribojasi su Latvija, rytuose ir pietuose – su Baltarusija, pietvakariuose – su Lenkija ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi.

Lietuva ir Latvija turi bendrą sieną, kuri sudaro 610,3 km. Lietuvos rytinė siena su Baltarusija yra ilgesnė ir sudaro 678,8 km. Siena su Lenkija pietuose yra santykinai trumpa, tik 103,7 km. Lietuva taip pat turi 290 km¹¹ ilgio sieną su Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi. Lietuvai priklauso 91 km ilgio Baltijos jūros pakrantės ruožas su neužšąlančiu uostu Klaipėdoje.

3.3. Politinė ir teisinė sistema

Lietuva laikoma politiškai stabilia šalimi. Lietuvos teisinė sistema daugiausia remiasi kontinentinės Europos teisės tradicijomis ir grindžiama principais, išdėstytais Lietuvos Respublikos Konstitucijoje bei saugomais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo.

1992 m. spalio 25 d. referendumu priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija nustatė Lietuvos politinės ir teisinės sistemos pagrindus. Lietuvos Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas, renkamas penkeriems metams tiesioginių rinkimų metu, ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės. Prezidentas turi įgaliojimus Seimo pritarimu skirti Ministrą Pirmininką. Po Ministro Pirmininko skyrimo Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu skiria ir atleidžia ministrus bei daugelį kitų aukščiausių valstybės tarnautojų. Prezidentas taip pat yra vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas, jis atsakingas už užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimą, taip pat sprendžia užsienio ir vidaus politikos klausimus, įstatymo nustatyta tvarka ir atvejais skelbia nepaprastąją padėtį, pasirašo Seimo priimtus įstatymus arba grąžina juos Seimui Konstitucijos nustatyta tvarka bei vykdo kitus įgaliojimus, apibrėžtus Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.

Seimą sudaro 141 narys, kurie yra renkami ketverių metų kadencijai. Didžioji pusė Seimo narių yra renkami vienmandatėse rinkimų apygardose tiesiogiai (71), o kiti nariai (70) renkami daugiamandatėje rinkimų apygardoje pagal partijų sąrašus, remiantis proporcinga rinkimų sistema. Politinė partija, norėdama turėti savo atstovų Seime, turi surinkti ne mažiau kaip 5 % balsų visuotinio balsavimo metu.

---

¹⁰ Medina L. ir Schneider F., Tarptautinis valiutos fondas, 2018

<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/01/25/Shadow-Economies-Around-the-World-What-Did-We-Learn-Over-the-Last-20-Years-45583>

¹¹ Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos <http://www.nzt.lt/go.php/lit/Valstybes-sienos-demarkavimas>

Lietuva yra nepriklausoma demokratinė daugiapartinė parlamentinė respublika, kurioje Ministras Pirmininkas yra Vyriausybės vadovas. Vyriausybė, vadovaujama Ministro Pirmininko, kartu su Lietuvos Respublikos Prezidentu dalijasi įstatymų vykdomąją valdžią. Įstatymų leidžiamoji valdžia priklauso parlamentui – Seimui. Teisminė valdžia priklauso teisėjams, kuriuos skiria Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Seimas (skiria Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjus Lietuvos Respublikos Prezidento teikimu). Teismai yra nepriklausomi nuo įstatymų leidžiamosios bei vykdomosios valdžios ir vadovaujasi Konstitucija ir įstatymais. Teisingumą šalyje vykdo 22 bendrosios kompetencijos teismai ir specializuoti teismai.

Bendrosios kompetencijos teismai yra apylinkių teismai (12), apygardų teismai (5), Lietuvos apeliacinis teismas (1), Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (1)¹², kurie nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas. Apylinkių teismai taip pat nagrinėja ir administracinių teisės pažeidimų bylas.

Specializuoti teismai yra apygardų administraciniai teismai (2) ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (1). Šie teismai nagrinėja administracines bylas (bylas dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas¹³ garantuoja Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisingumą sprendžiamas, ar įstatymai ir kiti Seimo priimti teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai, taip pat ar Respublikos Prezidento bei Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams. Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami. Konstitucinio Teismo nutarimai yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams (*erga omnes*).

Prokuratūra – valstybės institucija, atliekanti Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytas funkcijas, susijusias su ikiteisminių tyrimų organizavimu, valstybinio kaltinimo baudžiamosiose bylose palaikymu, viešojo intereso gynimu, teisėtumo užtikrinimu ir pagalba teismams vykdamas teisingumą. Prokuratūra taip pat dalyvauja rengiant ir įgyvendinant nacionalines ir tarptautines nusikalstamų veikų prevencijos programas, dalyvauja teisėkūros procese, kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti ir jų vykdymą, koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas ir pan. Prokuratūrai vadovauja generalinis prokuroras, kurį 5 metams skiria ir iš pareigų atleidžia Lietuvos Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu. Generalinis prokuroras į tas pačias pareigas gali būti skiriamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

Pagrindinė ikiteisminio tyrimo įstaiga yra policija. Ikiteisminio tyrimo įstaigos taip pat yra Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Karo policija, Finansinių nusikalstamų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – FNTT), Lietuvos Respublikos muitinė, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas. Šios institucijos tiria nusikalstamas veikas, išaiškėjusias joms atliekant tiesiogines funkcijas, nustatytas jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

Lietuvoje ikiteisminius tyrimus organizuoja ir jiems vadovauja prokurorai. Prokuroras gali nuspręsti pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar jo dalį. Tam tikrus ikiteisminio tyrimo veiksmus atlieka ikiteisminio tyrimo teisėjai.

---

¹² Nacionalinė teismų administracija <https://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismai-ir-teisejai/teismu-sistema/153>

¹³ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas <https://www.lrkt.lt/lt/apie-teisma/veikla/kompetencija/106>

Prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų nustatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika.

Lietuvos teisinėje sistemoje pagrindinis teisės šaltinis yra įstatymas. Pagrindinių teisės šakų šaltiniai yra kodifikuoti teisės aktai – kodeksai. Baudžiamoji teisė yra kodifikuota viename teisės akte – Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse, kuris galioja nuo 2003 m. gegužės 1 d.

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. ES teisė yra neatsiejama Lietuvos teisinės sistemos dalis.

4. Organizuoto nusikalstamumo ir teroristų finansavimo situacijos Lietuvoje apžvalga

4.1. Organizuotas nusikalstamumas¹⁴

Pagal pateiktą kompetentingų institucijų informaciją daugiausia 2018 m. organizuotų nusikalstamų grupuočių (toliau – ONG) buvo susijusios su neteisėta narkotinių medžiagų apyvarta ir kontrabanda, transporto vagystėmis užsienyje, akcizinių prekių kontrabanda, neteisėtu disponavimu šaunamaisiais ginklais, turto prievartavimu, vagystėmis užsienyje bei plėšimais (tai generuoja didžiausias nelegalias pajamas). Kaip ir ankstesniais metais, gaunamos nusikalstamos lėšos dažniausiai naudojamos nusikaltimus vykdančių asmenų materialinei gerovei gerinti. ONG nariai, siekdami legalizuoti nusikalstamu būdu įgytas lėšas, investuoja į legalų verslą: prekybą nekilnojamoju turto, įvairias tarpininkavimo paslaugas, krovinius pervežančias įmones.

Lietuvos ONG veikia teritoriniu principu, pavojingiausios ONG geografiškai koncentruojasi didžiuosiuose miestuose.

Lietuvos piliečių ONG veikla plėtojama ir užsienio šalyse. Pastaraisiais metais su neteisėta narkotikų apyvarta yra siejama Ispanija, Olandija ir Skandinavijos šalys. Populiariausios šalys, kuriose vykdomos vagystės, išlieka Vokietija ir Skandinavijos šalys. Automobilių vagystėse dominuoja Vokietija. Tam turi įtakos valstybės geografinė padėtis, lengvinanti vogtų daiktų gabenimą į Lietuvą. Užsienio šalys, kuriose dažniausiai veikia Lietuvos ONG, yra Ispanija, Skandinavijos šalys, Vokietija, Nyderlandai ir Rusija.

Atliekant nuolatinę ONG stebėseną bei kontrolę nustatyta, kad ONG daug dėmesio skiria savisaugos priemonėms planuojant bei vykdančioms nusikaltimus.

ONG yra lanksčios ir dažnai verčiasi įvairiais nusikaltimais, galimi bendradarbiavimo atvejai tarp ONG siekiant didžiausios finansinės naudos.

Papildoma ONG charakterizuojanti informacija:

- Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais susiduriama, kovojant su ONG:
  - ONG narių mobilumas (nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu);
  - ONG veikla tarptautiniu mastu;
  - ONG konfidencialaus komunikavimo galimybės;

---

¹⁴ Lietuvos kriminalinės policijos biuro informacija

- ONG vykdoma konspiracija (nariai labai atsargūs, naudojami visomis turimomis žiniomis apie tyrimo veiksmų atlikimo būdus, imasi fizinių apsaugos priemonių (signalizacijos, vaizdo sistemų įrengimas), naudojami tik patikimų asmenų paslaugomis arba viešomis paslaugomis, automobilių nuoma, nuosavybės teise nevaldo jokio vertingo turto, naudojami savo įsteigtomis arba legaliai veikiančiomis įmonėmis, kurioms ONG gali daryti įtaką, kai kurie yra įsidarbinę, kad rodytų oficialias pajamas);
- kai viena ONG negali, o kita gali, naudojamos kitų ONG galimybės, patirtimi, paslaugomis ar specialiomis žiniomis.
- Pagrindinė neteisėta veikla ir jos padarytas nusikaltimo tipas:
  - kelis metus iš eilės ONG vykdomos veiklos kryptys išlieka nepakitusios; dažniausiai tiek Lietuvoje, tiek užsienyje vykdomi nusikaltimai, susiję su neteisėta narkotikų apyvarta. Taip pat vykdomos transporto vagystės užsienyje, neteisėtas disponavimas akcizinėmis prekėmis ir jų kontrabanda, neteisėtas disponavimas šaunamaisiais ginklais, turto prievartavimas, vagystės bei plėšimai užsienyje.
- Kalbant apie *modus operandi*, bauginimą, kyšininkavimą:
  - *Modus operandi* – neteisėta veikla, siekiant gauti kuo didesnę materialinę / turtinę naudą. Nusikalstamu būdu įgytų lėšų legalizavimas vykdomas investuojant į verslą (logistika, nekilnojamasis turtas, autoservisų veikla, automobilių nuoma, lombardų veikla);
  - išskiriami pavieniai pasipriešinimo policijos pareigūnams atvejai;
  - bauginimas – tik ONG viduje tvarkai palaikyti;
  - kyšininkavimas – nepastebima arba reti atvejai (informacijos pirkimas).
- Lietuvoje per 3 metus fiksuota 419 asmenų, siejamų su nusikaltimais, kuriuos padarė kaip ONG nariai (2017 m. – 185, 2018 m. – 133, 2019 m. – 101).
- Pagrindinis ONG veiklos tikslas yra materialinės naudos siekimas, turto gavimas. Siekdami šių tikslų, ONG nariai stengiasi būti nematomi, savęs niekaip neišduoti ir neviešinti, smurtas, nukreiptas į ONG išorę, nenaudojamas, todėl dažniausiai nestebima aukų ar liudininkų, kai tiriami nusikaltimai susiję su ONG. Siekiant atskleisti ONG, yra inicijuojama kriminalinė žvalgyba ir per surinktą bei dokumentuotą informaciją / medžiagą atskleidžiami ONG daromi nusikaltimai ir išskaidomos ONG. Kalbant apie pavojingiausias grupuotes, patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir nuteisti pavyksta didžiąją dalį asmenų.

4.2. Teroristų finansavimo rizika¹⁵

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. nutarimu Nr. 93 nustatytas žemas teroro akto grėsmės lygis. Lietuvoje per pastaruosius ketverius metus nebuvo nustatyta ekstremistinių ideologinių motyvuotų organizuotų grupių, turinčių ketinimų ir pajėgumų rengti teroristinius aktus. Negauta duomenų apie tarptautinių teroristinių organizacijų keliamą tiesioginę grėsmę Lietuvai, taip pat apie viešai platinamus grasinimus teroristiniais aktais ar raginimus juos vykdyti prieš Lietuvą. Duomenų apie į konfliktų regionus iš Lietuvos išvykusius asmenis arba apie verbavimo dalyvauti teroristinėje veikloje atvejus užsienyje negauta.

Lietuvai netiesioginę riziką kelia tarptautinis terorizmas, kurio grėsmė 2019 m. Europai išliko didelė. Pagrindiniai grėsmės šaltiniai yra teroristinės organizacijos „Islamo valstybė Irake ir Sirijoje“, „Al Qaeda“

¹⁵ Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento informacija

bei jas remiančios islamistų grupės ir pavieniai radikalių pažiūrų asmenys ES šalyse, kurios tiesioginio poveikio situacijai Lietuvoje nedaro, tačiau ES narių saugumo situacijos tarpusavyje susijusios. Islamistinio ekstremizmo rėmėjai naudojami galimybe laisvai judėti Šengeno erdvės šalyse, tuo pačiu didindami rizikas, taip pat ir Lietuvoje, tokias kaip radikalizmo sklaida, ekstremizmo propaganda, logistikos ir finansavimo organizavimas ir kt. Ekstremistai Lietuva gali pasinaudoti tranzitui, slapstymuisi, išpuolių prieš kitas šalis planavimui.

Per pastaruosius kelerius metus pasaulyje pastebimai suaktyvėjo dešiniojo ekstremizmo ideologijas propaguojančios grupės bei pavieniai asmenys. Šių pažiūrų propaguotojai įvykdo vis daugiau aukų pareikalaujančių teroristinių aktų ir ideologiškai motyvuotų žmogžudysčių. Nemaža dalis bandymų įvykdyti tokio pobūdžio nusikalstamas veikas būna užkardoma žvalgybos ar teisėsaugos institucijų ir nesulaukia didelio rezonanso visuomenėje. 2018–2019 m. Europoje padaugėjo vienai iš radikaliausių neonacizmo atmainų – vadinamajai „Siege“ ideologijai simpatizuojančių asmenų, todėl tokia tendencija padidina teroristinių aktų ir kitų smurtinių nusikaltimų tikimybę.

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento (toliau – VSD) vertinimu, atsižvelgiant į pateiktą informaciją apie terorizmo situaciją, teroristų finansavimo rizikos lygis Lietuvoje yra žemas. Per pastaruosius ketverius metus, nuo 2015 m., kai VSD pateikė informaciją nacionaliniam rizikos vertinimui, užsienyje veikiančių teroristinių organizacijų ir rėmėjų finansavimo atvejų Lietuvoje nebuvo nustatyta, tačiau TF rizika gali kilti netgi tose valstybėse, kuriose terorizmo grėsmė yra maža, nes bet koku būdu gautos lėšos, vykdant teisėtą veiklą ar nusikaltimą, gali būti panaudotos remti teroristams. Teroristų finansavimo schemas gali būti sunkiai pastebimos, pavyzdžiui, pasinaudojant socialiniais tinklais, sutelktiniu finansavimu, labdaros ar nevyriausybiinių organizacijų priedanga, kriptovaliutomis, elektroninių mokėjimų instrumentais, sudėtingomis lėšų pervedimų grandinėmis.

Pastaruosius kelerius metus Vakarų šalyse dažnėja tendencija, kai pavieniai ekstremistai, neturintys tiesioginių kontaktų su teroristine organizacija ir negaunantys iš jos paramos, savarankiškai surenka lėšų nesudėtingam ir nebrangiam išpuoliui rengti ar panaudoja lengvai prieinamas priemones (peilius, automobilius). Dažnu atveju ekstremistai teroristiniams nusikaltimams panaudojo uždarbio ar pašalpų lėšas, pardavė turtą, pasiėmė paskolų, prekiaavo padirbtomis prekėmis, vykdė finansinį sukčiavimą, plėšimus ar vagystes.

Neatmestina, jog Lietuvoje nuolat ar laikinai gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai, ypač atvykę iš aukštos ekstremizmo rizikos šalių, bei ekstremizmo rėmėjai gali remti užsienyje veikiančias teroristines organizacijas ir su jomis siejamus asmenis, pasinaudodami įvairiais formaliais ar neformaliais lėšų perdavimo būdais, grynuosius pinigus gabenančiais kurjeriais, tarpininkais, tarp jų *Hawala* ir kitomis neformaliomis pinigų pervedimo sistemomis.

5. Pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius (STR) apžvalga

Nuo pirmojo nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo itin padidėjo pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius, kuriuos gauna Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – FNTT) iš finansų įstaigų, kitų įpareigotųjų subjektų, užsienio finansinės žvalgybos padalinių, skaičius (padidėjo 177 procentais). Didesnė STR dalis ir

toliau yra gaunama iš bankų sektoriaus. Lyginant 2016–2019 metus, pastebimas subjektų, vykdančių su finansinių paslaugų teikimu nesusijusią veiklą ir profesijas (DNFBP), siunčiamų STR skaičiaus mažėjimas, tačiau padaugėjo pranešimų iš elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų bei įmonių, kurių veikla yra grynųjų pinigų perlaidos.

Vykdamt klientų stebėseną, per pastaruosius metus daugiau pranešimų teikta apie Lietuvos fizinių ir juridinių asmenų įtartinas pinigines operacijas ar sandorius, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad 2019 m. labai padidėjo pranešimų, kuriuose pagrindiniai subjektai yra užsienio fiziniai ir juridiniai asmenys, skaičius.

Nr.	Sektorius	STR skaičius			
		2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
1.	Bankai ir užsienio bankų filialai	302	509	854	780
2.	Finansų įstaigos, išskyrus bankus	26	78	122	272
3.	Įmonės, teikiančios grynųjų pinigų perlaidų paslaugas	84	121	222	353
4.	Subjektai, vykdančys su finansinių paslaugų teikimu nesusijusią veiklą ir profesijas (DNFBP)	108	94	78	38
5.	Užsienio FŽP	21	33	92	58
	Iš viso	541	835	1368	1501

Remiantis 2016–2019 metais iš finansų įstaigų ir kitų įpareigotųjų subjektų gautais STR, pastebėtos toliau išvardintos tendencijos.

- **Socialinės inžinerijos sukčiavimai**

Socialinės inžinerijos (angl. *social engineering*) sukčiavimo tendencija pasireiškė visą laikotarpį. Pradžioje buvo gaunami STR, kuriuose pranešama apie šį sukčiavimo būdą panaudojant psichologinį manipuliavimą ir įtaigą (dažniausiai telefoninių pokalbių metu arba kitomis elektroninio ryšio priemonėmis), vėliau buvo gaunama informacija apie neteisėtą įsiterpimą (įsilaužimą) į įmonių elektroninio pašto susirašinėjimus, apsimitant partneriu ir prašant nukreipti piniginius atsiskaitymus į kitas kredito įstaigas ir jose atidarytas sąskaitas. Pvz., užkrėsti (virusiniai) ar tyčia pakeisti elektroniniai laiškai su melaginga informacija apie neva įvykdytą sandorį: sutartis, PVM sąskaita faktūra, atliktų darbų aktas ar kiti, kuriuose pakeistas ar suklastotas gavėjo pavadinimas ir/ar banko sąskaitos numeris. Sukuriant apgaulingą istoriją buhalteris įtikinamas, kad įmonė skolinga lėšų, ir paveiktas tokios apgaulės atlieka mokėjimo pavedimus į monei, kuri realiai jokių paslaugų ar prekių nesuteikė. Tam taip pat naudojamos nusikaltėlių bankuose atidarytos neseniai užregistruotų Lietuvos įmonių sąskaitos, kuriose nevyksta jokių reikšmingų piniginių operacijų, atsiskaitymų, susijusių su verslo veikla, neatliekami mokėjimo pavedimai darbuotojams ir kt. Įmonės įprastai neturi darbuotojų, o įmonių vadovai, atidarantys sąskaitas bankuose, neretai būna jauno amžiaus asmenys ar užsieniečiai. Būtent į minimas sąskaitas ir nukreipiamos apgautų įmonių lėšos, kurias įmonės

tuojau pat stengiasi pervesti į užsienį arba išgryninti. Taip pat pastaraisiais metais padaugėjo atvejų, kai sąskaitas Lietuvos bankuose atidaro ES valstybių piliečiai, kurie atvyksta į Lietuvą tik sąskaitos atidarymo procedūroms atlikti. Vėliau nusikalstamu būdu gauti pinigai arba nedelsiant persiunčiami į užsienį, arba gryninami užsienio valstybėse. Kiekvienu atveju įvykus tokioms piniginiams operacijoms, anksčiau ar vėliau Lietuvos kredito įstaigos gauna SWIFT pranešimus iš bankų siuntėjų apie tai, kad pavedimai buvo neteisėti. Pastebėtina, kad smarkiai sumažėjo sukčiavimo būdu gaunamų pinigų sumos, kurios anksčiau siekdavo šimtus tūkstančių eurų, o dabar – tūkstančius ar dešimtis tūkstančių eurų, tačiau išaugo tokių apgaulingų pavedimų skaičius.

- ***Sukčiavimas panaudojant virtualiąją valiutą***

Padaugėjo atvejų, kai siekiama apgaule išvilioti Lietuvos bei užsienio fizinių asmenų lėšas, siūlant įsigyti neva egzistuojančią virtualiąją valiutą. Pasinaudojant tam tikslui specialiai internetiniuose puslapiuose sukurta ir skelbiama reklama, siūloma „pelningai investuoti“ savo lėšas į investicines paslaugas teikiančias finansų įstaigas, kurios tokius mokėjimo pavedimus gauna ir į Lietuvoje atidarytas sąskaitas. Fiziniam asmeniui susisiekus pagal skelbimą, siūloma atidaryti sąskaitą, į ją įnešti nuo kelių šimtų iki kelių tūkstančių eurų, tuomet lėšos neva investuojamos į virtualiąsias valiutas. Realiai jokios investicijos nevyksta, o pinigai tiesiog apgaule užvaldomi. Asmenys, supratę praradę asmenines lėšas, kreipiasi į finansų įstaigas su prašymais grąžinti lėšas dėl sukčiavimo atvejo.

- ***Fiktyvios įmonės ir įtartinos grynųjų pinigų operacijos***

Ši tipologija jau daug metų nepraranda savo aktualumo. Atliekant finansinių operacijų analizę, nustatomos Lietuvos įmonės, kurių atstovai grynino stambias pinigų sumas iš savo sąskaitų. Tokios įmonės dažniausiai būna naujai įsteigtos arba neseniai pasikeitę jų akcininkai ir vadovai. Visais atvejais tokiose įmonėse oficialiai įdarbinami tik vienas ar keli darbuotojai, įmonė neteikia veiklos deklaracijų ar jas teikia tuščias, nemoka mokesčių, neturi realios buveinės. Į banko sąskaitą pervesti pinigai nedelsiant išgryninami arba pervedami kitoms analogiškomis, nusikalstamoje grandinėje dalyvaujančioms įmonėms. Dauguma gryninimų atliekami naudojantis Lietuvoje veikiančiais bankomatais. Pinigus pervedančių realių įmonių veikla apima platų sričių spektrą: tarptautinį krovinių pervežimą, statybas, konsultacijas, transporto priemonių remontą ir kitas.

- ***Tranzitiniai pavedimai, siekiant nuslėpti naudos gavėją ar mokėjimo paskirtį***

Dalis lengvatinio apmokestinimo (angl. *offshore*) kompanijų bei fizinių asmenų, siekdami apsunkinti naudos gavėjo ar mokėjimo paskirties identifikavimą, naudojami kitų šalių finansų įstaigų sąskaitomis kaip tranzitinėmis. Tos pačios lėšos be jokios logikos, be aiškaus ekonominio pagrindo, pervedamos į kituose užsienio bankuose esančias sąskaitas, iš kurių jau atliekami mokėjimai tikrajam naudos gavėjui. Kadangi sąskaitas atidaro lengvatinio apmokestinimo kompanijos ar užsienio piliečiai, todėl dėl kalbos, kultūrinių, etninių ar kitokių skirtumų mokėjimo įstaigoms dažnai sudėtinga komunikuoti su klientais ir identifikuoti tikrąjį tokių mokėjimų paskirtį.

- ***„Money mules“***

„Money mules“ tipologija – kai nusikalstamą veiklą vykdančias asmenys susiranda ir nusamdo asmenis piniginiams operacijoms atlikti. FNTT gaunami pranešimai apie Lietuvos fizinius asmenis ir su Lietuva susijusius užsienio piliečius, gaunančius ir siunčiančius įtartinas lėšas per pinigų perlaidų sistemas. Neatmetama galimybė, kad šie asmenys gali būti susiję su organizuotu nusikalstamumu, užsiima narkotinių medžiagų platinimu, žmonių gabenimu, prostitucija tarptautiniu mastu. Atlikus analizę, informacija tolesniam tyrimui perduodama Lietuvos kriminalinės policijos biurui, tiriama FNTT.

Pranešimai apie grynujų pinigų operacijas ar sandorius

Vadovaujantis PPTFPJ nuostatomis, FNTT yra informuojama apie grynujų pinigų operacijas ar sandorius, kurių suma lygi arba viršija 15 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta (toliau – CTR). Lyginant 2016–2019 metus, tokių pranešimų skaičius padidėjo 89 procentais. Daugiausiai CTR teikė bankų sektorius.

Nr.	Sektorius	CTR skaičius			
		2016	2017	2018	2019
1.	Bankai ir užsienio bankų filialai	548 139	562 620	669 626	1 050 821
2.	Finansų įstaigos, išskyrus bankus	2 027	2 714	3 086	3 068
3.	Notarai	10 623	9 383	8 267	6 970
4.	Kiti subjektai	2 453	1 593	546	674
5.	Muitinės pranešimai apie grynujų pinigų deklaravimą	1 098	3 074	2 197	3 979
	Iš viso	564 340	579 384	683 722	1 065 512

6. Kovos su PPTF sistemos dalyviai

Lietuvos PPP / KTF sistemą sudaro keturios dalyvių grupės, kurios yra susijusios viena su kita, siekiant užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimu grįstą veiklą, kuri garantuoja efektyvumą ir nuoseklumą kovoje su PPTF:

1. finansinės žvalgybos padalinys, kuris yra pagrindinė institucija, koordinuojanti pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje;
2. teisėsaugos ir kitos valstybės institucijos;
3. reguliavimo ir priežiūros institucijos;
4. finansų įstaigos ir kiti subjektai.

Toliau esančioje lentelėje pateiktos reguliavimo ir priežiūros institucijos¹⁶ (Nr. 1-8) privalo paskirti vadovaujančius darbuotojus, kurie organizuotų Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytą PPTF prevencijos priemonių įgyvendinimą ir palaikytų ryšius su FNTT.

Nr.	Reguliavimo ir priežiūros institucijos	Darbuotojų, dirbančių su PPP / KTF, skaičius (2019)
1.	Lietuvos bankas	9
2.	Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos	2

¹⁶ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas

3.	Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	5
4.	Lietuvos advokatūra	6
5.	Lietuvos notarų rūmai	4
6.	Lietuvos auditorių rūmai	3
7.	Lietuvos antstolių rūmai	14
8.	Lietuvos prabavimo rūmai	1
9.	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos	19
10.	Lietuvos Respublikos muitinė	1

6.1. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos yra teisėsaugos institucija, kurios misija – apsaugoti valstybės finansų sistemą, atskleidžiant nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus. FNTT vykdo pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, kuriomis siekiama kurti efektyvią nacionalinę pinigų plovimo prevencijos sistemą ir užtikrinti jos tinkamą funkcionavimą, bei atlieka ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamu būdu gauto turto legalizavimo.

Taip pat FNTT yra pagrindinė valstybės institucija, koordinuojanti visų PP prevenciją vykdančių institucijų bendradarbiavimą. Ji turi prieigą prie informacijos, gaunamos pagal PPTFPĮ iš valstybės ir užsienio valstybių institucijų, įgyvendinančių pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, taip pat finansų įstaigų ir kitų įpareigotųjų subjektų, siekdama nustatyti aktualius galimo pinigų plovimo ir įtartinų piniginių operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijus. Be to, FNTT kontroliuoja, reguliariai tikrina ir renka duomenis apie tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimą iš finansų įstaigų ir kitų įpareigotųjų subjektų.

Pagrindinis FNTT padalinys, atliekantis PP ir TF prevenciją ir STR analizę, yra Pinigų plovimo prevencijos valdyba, kuri pagal kompetenciją¹⁷:

1. renka ir registruoja informaciją apie kliento pinigines operacijas ir sandorius bei apie klientą, atliekantį šias operacijas ir sandorius;
2. kaupia, analizuoja ir skelbia informaciją, susijusią su PPTF prevencijos priemonių įgyvendinimu;
3. teikia teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms informaciją apie kliento pinigines operacijas ir sandorius;
4. teikia finansų įstaigoms ir kitiems subjektams informaciją apie galimo PPTF bei įtartinų piniginių operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijus;
5. informuoja finansų įstaigas ir kitus subjektus, teisėsaugos ir kitas valstybės institucijas apie jų pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius analizės rezultatus, apie pastebėtus galimo PPTF požymius ar teisės aktų pažeidimus;
6. vertina galiojančius teisės aktus ir teikia išvadas dėl jų tobulinimo, vadovaudamasi tarptautiniais standartais ir rekomendacijomis.

¹⁷ Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba <http://fntt.lt/lt/pinigu-plovimo-prevencija/veikla/211>

FNTT, kaip finansinės žvalgybos padalinys, užtikrina tinkamą bendradarbiavimą ne tik su valstybės institucijomis, bet ir su užsienio valstybių finansinės žvalgybos padaliniais ar tarptautinėmis organizacijomis, siekdama sėkmingai identifikuoti ir kontroliuoti su PPTF susijusias nusikalstamas veikas, taip pat siekdama nustatyti sistemos grėsmes ir pažeidžiamumą bei taikyti tinkamiausias prevencijos priemones.

FNTT teikia metodinę pagalbą PPTF prevencijos klausimais viešajam ir privačiajam sektoriui, kuriam taikomi PPP / KTF teisės aktų reikalavimai.

Vadovaujantis tarptautiniais reikalavimais, FNTT gauna ir analizuoja pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius. Remdamasi atlikta analize, FNTT kasmet išleidžia PPTF prevencijos srityje vykdytos veiklos apžvalgą.

6.2. Teisėsaugos ir kitos valstybės institucijos

Šios Lietuvos teisėsaugos, prokuratūros ir kitos valstybinės institucijos buvo nustatytos kaip NRV suinteresuotosios šalys:

- Generalinė prokuratūra;
- teismai;
- Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
- Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba;
- Valstybės sienos apsaugos tarnyba;
- Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
- Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas.

Generalinė prokuratūra yra valstybės institucija, atliekanti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Prokuratūros įstatyme ar kituose įstatymuose nustatytas funkcijas. Prokuratūra padeda užtikrinti teisėtumą ir padeda teismui vykdyti teisingumą. Prokuratūra įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka:

- organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja;
- atlieka ikiteisminį tyrimą ar atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus;
- kontroliuoja ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiklą baudžiamajame procese;
- palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose;
- kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti ir jų vykdymą;
- koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas;
- gina viešąjį interesą;
- pagal kompetenciją nagrinėja asmenų prašymus, pareiškimus ir skundus;
- dalyvauja rengiant ir įgyvendinant nacionalines ir tarptautines nusikalstamų veikų prevencijos programas;
- dalyvauja teisėkūros procese;
- atlieka kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (Muitinės departamentas) – valstybės institucija, prižiūrinti tarptautinę prekybą. Muitinės departamentas, kuris yra viena iš Europos

Sąjungos valstybių narių muitinių administracijų, prisideda prie sąžiningos ir atviros prekybos skatinimo, Europos Sąjungos vidaus rinkos veikimo, bendrosios prekybos politikos ir kitų su prekyba susijusių bendrųjų Europos Sąjungos politikos sričių priemonių įgyvendinimo, taip pat prie visos prekių tiekimo grandinės saugumo užtikrinimo. Už grynųjų pinigų įvežimo ar išvežimo kontrolę iš Lietuvos yra atsakinga muitinė.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (VMI) yra atsakinga už mokesčių, išskyrus muitus, administravimą. VMI vaidmuo ir atsakomybė nustatant, mažinant PPTF ir užkertant jiems kelią, yra bendradarbiauti su FNTT keičiantis informacija ir teikiant duomenis, įskaitant ne pelno organizacijų (NPO) veiklos stebėjimą, ir pranešimų FNTT apie veiklas, keliančias įtarimą dėl PPTF, teikimą, kurias darbuotojai pastebi vykdant kasdienes pareigas.

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas (VSD) yra Respublikos Prezidentui ir Seimui atskaitinga institucija, kurios paskirtis – apsaugoti nuo pasikėsimų į valstybę, jos suverenitetą ir konstitucinę santvarką. Remdamasis Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu, Valstybės saugumo departamentas kasmet visuomenei pateikia grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimą.

VSD koordinuoja Lietuvos Respublikos institucijų kovą su terorizmu, remiantis Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu. VSD taip pat yra viena iš 12 atsakingų institucijų už PP ir TF prevenciją pagal Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymą, informacijos apie galimus teroristų finansavimo atpažinimo kriterijus teikimą institucijoms.

6.3. Reguliavimo ir priežiūros institucijos

Lietuvos reguliavimo ir priežiūros institucijos, atsakingos už prižiūrimų subjektų įgyvendinamų prevencinių priemonių tinkamumo vertinimą ir priežiūrą, yra šios:

- Lietuvos bankas;
- Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
- Lietuvos advokatūra;
- Lietuvos notarų rūmai;
- Lietuvos auditorių rūmai;
- Lietuvos antstolių rūmai;
- Lietuvos prabavimo rūmai;
- Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos.

Priežiūros institucijos, atliekančios priežiūros veiklą, privalo turėti prieigą prie priežiūros veiksams atlikti reikalingos informacijos ir duomenų, pavyzdžiui, apie PPTF riziką, susijusią su klientais, pinigėmis operacijomis ar sandoriais, verslu.

Be to, šios institucijos įvertina finansų įstaigų ir DNFBP veiklos kontrolės ir priežiūros procesų veiksmingumą bei tinkamumą. Jei nustatoma teisės aktų pažeidimų, reguliavimo ir priežiūros institucijos turi teisę taikyti teisės aktuose numatytas poveikio priemones, įskaitant veiklos ribojimus, pinigines baudas, vadovų nušalinimą nuo pareigų ar išduotų veiklos licencijų panaikinimą.

Lietuvos bankas (LB) yra tarp svarbiausių valstybės institucijų, jo pagrindinis tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Siekdamas šio tikslo Lietuvos bankas yra nepriklausomas nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kitų valstybės įstaigų. Lietuvos banko veiklos sritys¹⁸:

- Pinigų politika. Kartu su Europos Centrinio Banku ir kitais euro zonos šalių centriniais bankais siekia pagrindinio bendrosios pinigų politikos tikslo – palaikyti kainų stabilumą euro zonoje.
- Finansinis stabilumas. LB siekia prisidėti prie finansų sistemos stabilumo užtikrinimo Lietuvoje, todėl nuolat stebi ir vertina galimai pažeidžiamas sistemos vietas, taip pat imasi priemonių joms užkardyti. Siekdamas šio tikslo, atlieka visapusišką finansų sistemos analizę, aktyviai reaguoja į finansų sistemai kylančias grėsmes, t. y. vykdo makroprudencinę politiką.
- Mokėjimai. LB užtikrina patvarų, veiksmingą mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų veikimą: teikia atsiskaitymų paslaugas bankams ir kitiems mokėjimo paslaugų teikėjams, prižiūri mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemas. Skatina mažmeninių mokėjimų, kuriais naudojami šalies gyventojai ir įmonės, rinkos konkurencingumą ir pažangą.
- Ekonomikos analizė ir prognozės. Keturis kartus per metus, įvertinęs ekonomikos raidos perspektyvas, LB skelbia BVP, infliacijos, darbo užmokesčio, nedarbo lygio ir kitų svarbiausių ekonominių rodiklių prognozes.
- Tyrimai. Būdamas kompetencijos centru ekonomikos ir finansų rinkų klausimais, Lietuvos bankas siekia sustiprinti tiriamąją veiklą, vykdomą įvairiuose Lietuvos banko struktūriniuose padaliniuose. Atliekamų tyrimų rezultatai padeda priimti pinigų ir kitus ekonominės politikos sprendimus, plėtoti ekonomikos mokslą.
- Grynieji pinigai. LB rūpinasi šaliai reikiamų eurų banknotų gamyba ir eurų monetų kaldinimu. Užtikrina sklandžią grynųjų pinigų apyvartą Lietuvoje.
- Lietuvos finansinio turto valdymas. LB valdo daugiau kaip 5 mlrd. eurų vertės finansinį turtą ir 5,8 t aukso. Finansinio turto paskirtis yra užtikrinti Lietuvos ir euro zonos finansų sistemos stabilumą, sudaryti sąlygas sėkmingai vykdyti pinigų politiką, užtikrinti Lietuvos banko finansinį nepriklausomumą ir sudaryti prielaidas šaliai lengviau atlaikyti ekonominius bei finansinius sukrėtimus ir kitas ypatingas aplinkybes.
- Finansų rinkos dalyvių priežiūra. LB šiuo metu atlieka daugiau nei 470 finansų rinkos dalyvių – bankų, kredito unijų, draudimo bendrovių, mokėjimo įstaigų, elektroninių pinigų įstaigų, valdymo įmonių, vartojimo kredito davėjų, emitentų ir kt. – priežiūrą (ne tik PPTF prevencijos kontekste). LB, prižiūradamas finansų rinką, remiasi rizika pagrįstos priežiūros veiklos modeliu, kas reiškia, kad LB savo išteklius sutelkia į sistemiškai svarbiausių finansų rinkos dalyvių ar finansinių paslaugų ir produktų, keliančių didžiausią riziką vartotojams, priežiūrą.
- Ekonominis ir finansinis švietimas. LB siekia gerinti bendrą visuomenės supratimą apie vykstančius ekonominius procesus ir padėti gyventojams ugdyti įgūdžius, susijusius su tinkamu rizikos įvertinimu, finansinių paslaugų ir produktų pasirinkimu.

Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos yra įstaiga, teisės aktų nustatyta tvarka kartu su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis dalyvaujanti įgyvendinant valstybės politiką azartinių lošimų srityje ir vykdanči lošimų ir loterijų kontrolę, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų ir loterijų veiklos vykdymas, lošėjų ir žaidėjų teisių bei jų teisėtų interesų apsauga.

---

¹⁸ Lietuvos bankas <https://www.lb.lt/lt/veiklos-sritys>

Taip pat Lošimų priežiūros tarnyba vykdo didžiųjų loterijų priežiūrą, kad būtų užtikrinta sąžininga, skaidri didžiųjų loterijų veikla, žaidėjų ir didžiųjų loterijų organizatorių interesų ir teisių apsauga.

Pagrindinės Lošimų priežiūros tarnybos funkcijos:

- organizuoja ir vykdo lošimų ir didžiųjų loterijų veiklos licencijavimą;
- organizuoja ir vykdo leidimų atidaryti lošimo automatus, bingo salonus, lošimo namus (kazino), totalizatorius ir lažybų punktus ar organizuoti nuotolinius lošimus išdavimą;
- tikrina, kaip lošimų ir didžiųjų loterijų organizatoriai laikosi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų;
- rengia lošimų organizavimą reglamentuojančių teisės aktų projektus;
- tvarko Lietuvos lošimo įrenginių registrą;
- tvarko Apribojusių savo galimybę lošti asmenų registrą.

Be kitų pagrindinių jai priskirtų funkcijų, Lošimų priežiūros tarnyba yra taip pat atsakinga už ūkio subjektų kontrolę, kuria siekiama užtikrinti, kad lošimų ir didžiųjų loterijų organizatoriai laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių lošimų ir loterijų organizavimą Lietuvoje, reikalavimų.

Lietuvos advokatūra – institucija, įgyvendinanti advokatų savivaldą, kuri vienija visus advokatus, koordinuoja jų veiklą, atstovauja jų interesus valstybės institucijose, tarptautinėse ir užsienio valstybių organizacijose, taip pat atlieka kitas funkcijas. Nuo 2017 m. Lietuvos advokatūra yra institucija, atsakinga už PPTF prevenciją. PPTFPĮ įpareigoja Lietuvos advokatūrą patvirtinti advokatams ir advokatų padėjėjams skirtus nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią PPTF, įpareigoja prižiūrėti advokatų ir advokatų padėjėjų veiklą, susijusią su PPTF prevencijos priemonių įgyvendinimu, bei konsultuoti advokatus ir advokatų padėjėjus Lietuvos advokatūros nurodymų įgyvendinimo klausimais.

Lietuvos notarų rūmai – 247 Lietuvoje veikiančių notarų savivaldos organas, atsakingas už notarų sektoriaus PPTF prevenciją. Pagrindiniai Lietuvos notarų rūmams tenkantys uždaviniai ir funkcijos:

- vykdyti notarų savivaldą;
- koordinuoti notarų veiklą;
- rūpintis notarų teisine kultūra ir profesiniu tobulėjimu;
- imtis priemonių notarinei praktikai suvienodinti;
- rengti norminių aktų projektus notariato klausimais ir teikti juos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai;
- informuoti visuomenę apie notarų vykdomas funkcijas.

Lietuvos auditorių rūmai vienija visus atestuotus auditorius, koordinuoja jų veiklą, atstovauja jų interesams ir tenkina kitus viešuosius interesus. Jie taip pat vykdo nuolatinę auditorių ir audito įmonių veiklos priežiūrą, yra atsakingi už įmonių įrašymą į audito įmonių sąrašą, audito įmonių išbraukimą iš audito įmonių sąrašo, auditorių interesų gynimą ir atstovavimą valstybinės valdžios ir valdymo institucijose ir pan.

Lietuvos antstolių rūmai veikia vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos antstolių įstatymu, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymu ir Lietuvos antstolių rūmų įstatais. Lietuvos antstolių rūmai vienija 95 antstolių kontorą, kuriose iš viso dirba 113 antstolių. Jie taip pat koordinuoja antstolių veiklą, atstovauja antstolių interesams, organizuoja ir vykdo antstolių ir antstolių padėjėjų kvalifikacijos kėlimą ir pan.

Lietuvos prabavimo rūmai atlieka tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių bandymus, kontrolinę analizę, prabavimą, įspaudavimą, ekspertizę, nustato charakteristikas, išduoda kokybės pažymėjimus ir ekspertizės aktus, taip pat tikrina Lietuvos Respublikos ūkio subjektus, kitas institucijas bei įstaigas, nepriklausomai nuo jų pavaldumo ar nuosavybės formos, kurie perka, realizuoja, naudoja, saugo, perdirba tauriuosius metalus ir brangakmenius, jų laužą ir atliekas arba gamina gaminius iš jų, bei vykdo kitas įstatymų pavestas funkcijas. Pagrindiniai Lietuvos prabavimo rūmų veiklos tikslai:

- užtikrinti, kad visi tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai, skirti parduoti Lietuvoje, būtų tikrinami ir pažymimi laikantis Tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo, valstybinių standartų ir kitų norminių aktų reikalavimų;
- įvertinti ir patobulinti ūkio subjektų, veikiančių tauriųjų metalų ir brangakmenių, tauriųjų metalų dirbinių ir brangakmenių srityje, kontrolę;
- pasiekti, kad visos ES užduotys tauriųjų metalų ir brangakmenių srityje būtų įgyvendintos nepažeidžiant Lietuvos gamintojų, tiekėjų, vartotojų ir valstybės interesų.

Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos atlieka įstatymų ir kitų teisės aktų jam pavestas nekilnojamojo kultūros paveldo ir kilnojamyjų kultūros vertybių apsaugos funkcijas: nustato į Kultūros vertybių registrą įrašytoms kilnojamosioms kultūros vertybėms padarytą žalą ir nuostolių dydį, tvarko kultūros paveldo apskaitą, atlieka priežiūrą ir kontrolę, pristato kultūros paveldą visuomenei, taip pat prisideda prie nacionalinės politikos formavimo ir įgyvendinimo kultūros paveldo apsaugos srityje.

Visos anksčiau paminėtos institucijos, be pagrindinių savo funkcijų, dalyvauja ir PPP / KTF procese. Rinkdamos, kaupdamos bei analizuodamos informaciją apie pagal kompetenciją prižiūrimus subjektus, jos bendradarbiauja su FNTT, laiku informuodamos FNTT apie galimus teisės aktų, susijusių su PPTF prevencija, pažeidimus.

6.4. Finansų įstaigos ir kiti subjektai

Toliau esančioje lentelėje pateiktas finansų įstaigų, kurios privalo laikytis PPP / KTF reikalavimų, skaičius 2019 m.:

FINANSŲ SEKTORIUS	Finansų įstaigų skaičius 2019 m.
Subjektas	
Bankai	7
Užsienio bankų filialai	8
Kredito unijos	63
Gyvybės draudimas	8
Mokėjimo įstaigos	49
Elektroninių pinigų įstaigos	55
Valiutos keityklos operatoriai	24
Vartojimo kreditų teikėjai	56
Sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformos	11

6.5. Su finansinių paslaugų teikimu nesusijusi komercinė veikla ir profesijos (DNFBP)

Toliau esančioje lentelėje pateikti subjektų, vykdančių su finansinių paslaugų teikimu nesusijusią komercinę veiklą, bei privalančių laikytis PPP / KTF reikalavimų, skaičius 2019 m.:

NE FINANSŲ SEKTORIUS	Ne finansų įstaigų skaičius 2019 m.
Subjektas	
Kazino (A kategorija; organizuojami lošimo namuose) ¹⁹	3
Lošimo automatai (B kategorija; organizuojami automatų salonuose)	7
Lažybų punktai	5
Nuotoliniai lošimai	6
Loterijos	6
Asmenys, kurie verčiasi tauriųjų metalų ir brangakmenių prekyba ²⁰	1 949
Asmenys, kuriems išduotos licencijos prekiauti antikvariniais daiktais ²¹	87
Advokatai ²²	2 213
Notarai ²³	247
Audito įmonės ²⁴	177
Antstoliai ²⁵	114
Buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančios įmonės ir šias paslaugas savarankiškai teikiantys asmenys ²⁶	2170

¹⁹ Lošimų priežiūros tarnyba <https://lpt.lrv.lt/lt/losimu-organizatoriai/veiklos-ataskaitos>

²⁰ Lietuvos prabavimo rūmai <https://lpr.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-sarasas>

²¹ Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos <http://www.kpd.lt/licenzijos-prekiauti-antikvariniais-daiktais/>

²² Lietuvos advokatūra <http://www.advokatura.lt/lt/apie-advokatura/veiklos-ataskaitos.html>

²³ Lietuvos notarų rūmai <https://www.notarurumai.lt/notaru-rumai/veikla>

²⁴ Lietuvos auditorių rūmai <https://lar.lt/www/new/news.php>

²⁵ Lietuvos antstolių rūmai <https://www.antstoliurumai.lt/>

²⁶ Lietuvos statistikos departamentas <https://osp.stat.gov.lt/> ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba <http://www.avnt.lt/>

7. PP/ TF rizikos vertinimas

7.1. Finansų sektorius

7.1.1. Bankai

7.1.1.1. Produktas: lėšų pervedimas

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none">
1. Nusikaltėlis, į banko sąskaitą įnešęs grynuosius pinigus ir siekdamas išvengti banko nustatytų lėšų pervedimų limitų, per trumpą laiko tarpą atlieka vieną arba kelis lėšų pervedimus (skaidant į mažesnes sumas).
2. Įmonė, nevykdanti veiklos ir neturinti aiškaus ir ekonomiškai pagrįsto lėšų šaltinio, atlieka lėšų pervedimus į kitų įmonių sąskaitas už fiktyvias paslaugas, tokias kaip rinkodaros, IT ir konsultacijų paslaugos ir pan.
3. Įmonės, siekdamos nuslėpti neteisėtos kilmės lėšas, viena kitai atlieka lėšų pervedimus pagal fiktyvių paskolų sutartis.
4. Nusikaltėlis gauna lėšas į neaktyvią banko sąskaitą ir per trumpą laiko tarpą inicijuoja lėšų pervedimą.
5. Nepriklausomų valstybių sandraugos (toliau – NVS) šalių įmonės, dalyvaujančios jų vyriausybių finansuojamuose projektuose, samdo privačias Lietuvos bendroves kaip subrangovus, kuriems mokama didesnė nei rinkos vidutinė kaina, siekiant, kad NVS šalių politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų lėšos galėtų pasiekti Lietuvos bankų sąskaitas.

Grėsmė Pinigų plovimas	Balai: 3–4
<i>Modus operandi</i> yra lengvai prieinamas ir nereikalauja specialių žinių ar metodų tam, kad būtų galima išplauti nusikalstamu būdu gautas pajamas. Nusikaltėliai patys arba per tarpininkus atidaro sąskaitas bankuose ir pervedinėdami lėšas, mokėdami už fiktyvias paslaugas arba pasinaudodami kitais bankų sistemos trūkumais, integruoja neteisėtu būdu gautas lėšas į finansų sistemą.	

Grėsmė Teroristų finansavimas	Balai: 3
Lėšų pervedimas yra plačiai paplitęs nesudėtingas banko produktas, vykdomas įvairiomis valiutomis į daugelį jurisdikcijų, todėl teroristams lėšų pervedimai į didelės rizikos regionus yra patogus ir patrauklus būdas finansuoti teroristinę veiklą. Banko sąskaitos atidarymas gali nesukelti jokių įtarimų, kai teroristų finansavimui naudojamos teisėtos lėšos. Teroristinės grupuotės nepatiria sunkumų slėpdamos tikrąjį lėšų gavėją ar lėšų pervedimo tikslą (lėšų paskirtį), nes į nuosavybės grandinę gali įtraukti šeimos narius ar giminaičius. Tam reikia bent jau pagrindinių planavimo žinių ir bendro išmanymo, kaip veikia bankų sistemos.	

Pažeidžiamumas Pinigų plovimas	Balai: 2–3
Dėl globalizacijos proceso, palankios reguliacinės aplinkos mokėjimų rinkoje, sparčiai taikomų inovacijų ir naujausių technologijų sparčiai populiarėja ne tik vietiniai momentiniai mokėjimai, tačiau ir tarptautiniai mokėjimai, dėl to bankai turi įdiegti tokias mokėjimo operacijų stebėsenos priemones, kurios užtikrintų tinkamą ir savalaikę kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėseną. Dabartinės	

bankų naudojamos mokėjimo operacijų stebėsenos priemonės dažnai yra grindžiamos nustatytais bendromis taisyklėmis (pavyzdžiui, nustatant lėšų pervedimo vertės taisykles), kas lemia didelį klaidingų informacinių pranešimų (angl. *false positive*), sugeneruotų mokėjimo operacijų stebėsenos sistemose, skaičių, nors teisėsaugos institucijoms pateikiamų pranešimų apie įtartinas mokėjimo operacijas / sandorius skaičius nėra didelis (žr. ataskaitos 5 skyrių). Bankai, veikiantys Bendroje mokėjimų eurais erdvėje (angl. SEPA) ir SWIFT pasauliniame bankų tinkle, neprivalo sutikrinti lėšų gavėjo informacijos su sąskaitos numeriu, todėl nusikaltėliai gali pasinaudoti kito lėšų gavėjo vardu, siekdami nuslėpti tikrąjį gavėją ir išvengti jo patikros tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių sąrašuose. Bankai susiduria su sunkumais tikrindami klientų nerezidentų naudos gavėjus, remdamiesi dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, tačiau bankuose nerezidentai vidutiniškai sudaro apie 3,5 % visų klientų portfelio. Bankų teigimu, dėl kompetentingų institucijų rekomendacijų trūkumo yra sudėtinga nustatyti fiktyvias bendroves (angl. *shell companies*) ar identifikuoti fiktyvias paslaugas. Suvokimas apie PP riziką ir jos valdymą bankuose yra pakankamas, o klientų ir naudos gavėjų tapatybės nustatymo procesai yra nuolat peržiūrimi ir tobulinami. Lėšų pervedimai iš Lietuvos į Europos Sąjungai nepriklausančias šalis sudaro 0,4 % visų atliekamų pervedimų, o šių pervedimų vertė sudaro 3,6 % visų pervedimų vertės²⁷.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 3

2016–2018 m. bankai kompetentingoms institucijoms pateikė labai nedidelį pranešimų dėl įtartinų mokėjimo operacijų / sandorių, susijusių su TF, kiekį. Nors bankų suvokimas apie TF riziką vertintinas kaip pakankamas, tačiau jie turi gana ribotą prieigą prie informacijos, kuri padėtų tinkamai nustatyti ir valdyti TF riziką. Bankų sistemos ir procesai, naudojami siekiant valdyti TF riziką, dažnai yra tokie patys, kaip ir PP rizikai valdyti, o mokėjimo operacijų stebėsenos taisyklės ir scenarijai nėra pritaikyti nustatyti konkrečiai TF atvejus. Bankų teigimu, pagrindinė priemonė TF rizikai valdyti yra klientų, naudos gavėjų, lėšų siuntėjų / gavėjų tikrinimas tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių sąrašuose. Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinės finansinės sankcijos, ribojamosios priemonės yra nukreiptos į asmenis ar grupes, kurios jau yra žinomos kaip keliančios grėsmę, o TF rizika dažnai kyla iš asmenų, kurie nėra šiuose sankcijų sąrašuose, laikytina, kad patikros, atliekamos tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių sąrašuose, yra nepakankama TF rizikos valdymo priemonė. VSD duomenimis, terorizmo grėsmės lygis Lietuvoje išlieka žemas, galimas TF yra daugiausia susijęs su užsienio šalių piliečiais, todėl nurodytą kontrolės trūkumą bankų sektoriuje mažina tai, kad beveik 97 % bankų klientų (tiek fizinių, tiek juridinių asmenų) yra rezidentai, kurių tapatybė 99 % atvejų buvo nustatyta klientui dalyvaujant fiziškai.

Riziką mažinančios priemonės

1. Nustatyti kontrolės priemones neaktyvių banko sąskaitų stebėsenai.
2. Nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos taisyklės ir scenarijus pritaikyti ne tik PP prevencijai, bet ir kovai su TF.
3. Priežiūros institucijoms atlikti patikrinimus, skirtus nustatyti bankų įdiegtų PPTF prevencijos priemonių atitiktį teisės aktų reikalavimams dėl kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo ir kliento pateiktos informacijos patikrinimo.
4. Pateikti gaires, išaiškinimus, bankams padedančius nustatyti fiktyvias bendroves (angl. *shell company*).

²⁷ Lietuvos bankas, Estijos ir Latvijos priežiūros institucijos

<https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2019%2004%2003%20LB%20AML%20BFK%20pristatymas%20LRS.pdf>

5. Sudaryti galimybes finansų rinkos dalyviams dalytis savo žiniomis apie PPTF prevenciją, pavyzdžiui, apie galimas PPTF schemas / tipologijas, susijusias su lėšų pervedimo paslauga. Taip pat užtikrinti privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimą keičiantis informacija, susijusia su PP/TF rizikomis.
6. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas / sandorius duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas, kurios leistų finansų rinkos dalyviams pamatyti bendrą rinkos vaizdą ir suteiktų galimybę tobulinti PPTF prevencijos procesus.

7.1.1.2. Produktas: prekybos finansavimas

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Prekybos finansavimo produktai, tokie kaip akredityvas, garantijos ir faktoringas, gali būti naudojami PPTF. Bankai veikia kaip tarpininkai, padedantys pirkėjams ir pardavėjams finansuoti reikalingą apyvartinį kapitalą. Dažniausiai naudojami metodai plauti pinigus, pasinaudojant prekybos finansavimu, apima neteisėtų prekių gabenimą, dokumentų klastojimą (pvz., sąskaitos faktūros už fiktyvias paslaugas), sąskaitų faktūrų su per didelę ar per mažą kainą už prekes išrašymą.

Grėsmė | | *Pinigų plovimas*

Balai: 3–4

Nusikaltėliai naudoja prekybos finansavimą nusikalstamu būdu gautų pajamų judėjimui per bankus pateisinti, dažnai pasitelkdami suklastotus prekybos prekėmis ar paslaugomis dokumentus. Tai gali sudaryti sąlygas greitam didelių sumų pervedimui, pateisinant tariamą ekonominę tikslą.

Modus operandi reikalauja tam tikrų žinių ir planavimo įgūdžių, tačiau yra paprastai yra gana gerai prieinamas, nereikalauja didelių sąnaudų ir yra gana lengvai panaudojamas.

Grėsmė | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Dėl reikalingo didesnio planavimo ir žinių apie produktą, lyginant su kitais banko produktais (pvz., lėšų pervedimu), teroristams prekybos finansavimas neatrodo patrauklus būdas teroristų veiklai finansuoti.

Pažeidžiamumas | | *Pinigų plovimas*

Balai: 2

Nors suvokimas apie PP riziką ir jos valdymą teikiant prekybos finansavimo produktą bankuose yra pakankamas, tačiau ne visas bankų sektorius turi prekybos finansavimui pritaikytas mokėjimo operacijų stebėsenos taisykles. Ši kontrolės trūkumą mažina aplinkybė, kad visame Lietuvos bankų sektoriuje prekybos finansavimo produktų apyvarta vidutiniškai sudaro ne daugiau kaip 10 % visų produktų apyvartos ir užima nedidelę bankų paslaugų portfelio dalį.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Bankų KTF sistemos ir procesai, naudojami siekiant sumažinti TF riziką, yra nepritaikyti TF atvejams nustatyti bei yra tokie patys, kaip ir naudojami PPP tikslais. Ši kontrolės trūkumą mažina aplinkybė, kad 94 % bankų klientų, besinaudojančių prekybos finansavimo produktu, yra rezidentai, o VSD duomenimis, galimas TF yra daugiausia susijęs su užsienio šalių piliečiais.

Riziką mažinančios priemonės

1. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas / sandorius duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas, kad jos leistų finansų rinkos dalyviams pamatyti bendrą rinkos vaizdą ir suteiktų galimybę tobulinti PPTF prevencijos procesus.
2. Bankai, atlikdami visos veiklos PPTF rizikos vertinimą, turi nustatyti ir įvertinti prekybos finansavimo, kaip produkto, keliamą riziką ir pritaikyti mokėjimo operacijų stebėsenos priemones, mažinančias šio produkto keliamą PPTF riziką.

7.1.1.3. Produktas: kreditas

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Paskolos gavėjas grąžina kreditą ar jo dalį panaudodamas neteisėtu būdu įgytas lėšas.
2. Teroristai naudojami kreditinėmis kortelėmis TF veiklai finansuoti (pirkti teroristiniam aktui atlikti reikalingus daiktus).

Grėsmė | *Pinigų plovimas*

Balai: 2

Nusikaltėliai naudoja kreditą (įskaitant būsto paskolas ir kredito korteles) turtui įsigyti, o paskui padengia paskolas neteisėtu būdu įgytomis lėšomis. Kredito produktas reikalauja pasiruošimo ir žinių apie produktą, todėl šis produktas, palyginus su kitais banko produktais, yra mažiau patrauklus pinigų plovimui.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Bankų teikiami kredito produktai yra mažiau patrauklūs teroristams, nes reikalingos žinios apie produktą ir pasiruošimas (pvz. gera kredito istorija, pastovūs pajamų šaltiniai) siekiant produktą panaudoti teroristų finansavimui, be to, bankai reikalauja paskolos gavėjo pateikti išsamius duomenis apie save ir kredito panaudojimą.

Pažeidžiamumas | *Pinigų plovimas*

Balai: 2

Bankai turi įsidiegti mokėjimo operacijų stebėsenos sistemas, tačiau kai kuriuose bankuose lėšų kilmės šaltinio, susijusio su grąžinama paskolos dalimi, patikrinimas kartais yra gana formalus ir priklauso tik nuo kliento pateiktų atsakymų; jokių papildomų lėšų šaltinį patvirtinančių dokumentų nereikalaujama.

Pažeidžiamumas | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Bankai neturi specializuotų sistemų TF veiklai per kreditavimo produktus aptikti, tačiau analizuoja kredito paskirtį ir tikrina jo panaudojimą. VSD duomenimis, terorizmo grėsmės lygis Lietuvoje išlieka žemas, galimas TF yra daugiausia susijęs su užsienio šalių piliečiais, todėl nurodytą kontrolės trūkumą bankų sektoriuje mažina tai, kad beveik 97 % bankų klientų (tiek fizinių, tiek juridinių asmenų) yra rezidentai, kurių tapatybė 99 % atvejų buvo nustatyta klientui dalyvaujant fiziškai.

Riziką mažinančios priemonės

1. Įsitikinti, kad visi kliento lėšų (susijusių su kredito grąžinimu) kilmę įrodantys ir patvirtinantys dokumentai yra tinkamai surinkti, įvertinti ir saugomi.

2. Užtikrinti, kad bankų įdiegtos mokėjimo operacijų stebėsenos sistemos leistų nustatyti TF atvejus, naudojant kredito korteles.

7.1.1.4. Produktas: valiutos keitimas grynaisiais pinigais

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėliai neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus konvertuoja į kitą valiutą.
2. Nusikaltėliai, siekdami išvengti tapatybės nustatymo, skaido pinigų sumas ir valiutos keitimo operacijas atlieka mažomis sumomis.

Grėsmė | *Pinigų plovimas*

Balai: 4

Rizikos scenarijus yra patrauklus būdas nuslėpti neteisėtu būdu įgytas lėšas, kadangi nereikalauja žinių apie produktą ar papildomo pasiruošimo. Dideles grynųjų pinigų sumas galima lengvai konvertuoti į kitas valiutas – šitaip sudaromos sąlygos nusikaltėliams lengvai keistis neteisėtu būdu įgytomis lėšomis ir jas pervesti į savo sąskaitas.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Valiutos patekimas į konfliktines zonas yra vienas pagrindinių užsienio teroristų finansavimo būdų. Techniniu požiūriu lėšų konvertavimas nereikalauja specialaus planavimo, žinių ar patirties, todėl yra lengvai prieinamas. Teroristų grupuotėms valiutos keitimas gali atrodyti toks pat patrauklus, kaip lėšų rinkimas ar pervedimas jų veiklai finansuoti bei yra reikalingas siekiant fiziškai gauti teisėtus kilmės pinigus.

Pažeidžiamumas | *Pinigų plovimas*

Balai: 2

Tai, kad valiutos keitimo operacijos yra atliekamos grynaisiais pinigais, padidina sektoriaus pažeidžiamumą. Lietuvoje kliento asmens tapatybės nustatymas atliekamas, jeigu keičiama valiutos suma grynaisiais pinigais lygi arba viršija 3 000 EUR, tačiau dauguma bankų nustato klientų tapatybę nepriklausomai nuo keičiamos sumos dydžio (nuo 2019 m. gruodžio mėn. visi didžiausi Lietuvos bankai nutraukė valiutos grynaisiais pinigais keitimo paslaugą). Dėl tokių taikomų reikalavimų, Lietuva yra mažiau patraukli nusikaltėliams, siekiantiems iškeisti didžiulius grynųjų pinigų kiekius į kitas valiutas, nei kaimyninės valstybės – Lenkijoje kliento asmens tapatybė nustatoma nuo 15 000 EUR, o Estijoje – nuo 10 000 EUR.

Valiutos keitimo paslaugomis bankuose naudojasi nedaug klientų nerezidentų. Bankų pateiktais duomenimis, 2016–2018 m. laikotarpiu mažiau nei 5 % klientų nerezidentų keitė valiutos sumą, lygią arba viršijančią 3 000 EUR. Be to, valiutos keitimas, kai keičiamos sumos, lygios arba viršijančios 3 000 EUR, sudaro iki 0,5 % bankų metinės apyvartos.

Teisės aktai nustato pareigą finansų įstaigoms pateikti kliento tapatybę patvirtinančius duomenis ir informaciją apie atliktas pinigines operacijas FNTT, jeigu kliento vienkartinės grynųjų pinigų operacijos arba kelių tarpusavyje susijusių grynųjų pinigų operacijų suma lygi arba viršija 15 000 EUR ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta.

Suvokimas apie PP riziką, susijusią su valiutos keitimu grynaisiais pinigais, bankuose yra pakankamas, dauguma bankų laikosi reikalavimo stebėti susijusias valiutos keitimo operacijas grynaisiais pinigais, tačiau dalis bankų susiduria su sunkumais nustatydami valiutos skaidymus, kai klientai, norėdami išvengti kliento tapatybės nustatymo procedūros, skaido valiutų operacijas iki 3 000 EUR.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas**Balai: 2**

Bankų nustatyti kliento tapatybės nustatymo, kliento pažinimo procesai bei mokėjimo operacijų stebėsenos priemonės padeda bankams nustatyti įtartinas operacijas, tačiau tai, kad valiutos keitimo operacijos grynaisiais pinigais siekiant vykdyti TF veiką yra atliekamos mažomis sumomis didina bankų sektoriaus pažeidžiamumą. Kai kurie bankai nesinaudoja turimomis klientų pažinimo ir mokėjimų operacijų stebėsenos priemonėmis, teikdami valiutos keitimo paslaugą iki 3 000 EUR, ir nenustato kliento susijusių valiutos keitimo operacijų, jei viena operacija neviršija 3 000 EUR.

Riziką mažinančios priemonės

1. Užtikrinti, kad visi bankai įdiegtų procesą, leidžiantį nustatyti susijusias valiutos grynaisiais pinigais keitimo operacijas bei valiutos skaidymo atvejus.

7.1.1.5. Produktas: grynujų pinigų įnešimas į sąskaitą

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėliai į banko sąskaitas įneša neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus.
2. Nusikaltėliai, siekdami į banko sąskaitas įnešti nelegaliai gautas pajamas grynaisiais pinigais, steigia fiktyvius verslus, kuriems būdingos grynujų pinigų operacijos.
3. Teroristai, jų rėmėjai ar pagalbininkai į banko sąskaitas įneša teisėtu ar nusikalstamu būdu gautas lėšas, siekdami jas panaudoti terorizmo tikslais.

Grėsmė | | Pinigų plovimas**Balai: 4**

Modus operandi yra vienas iš paprasčiausių būdų integruoti neteisėtu būdu įgytas lėšas į finansų sistemą. Planavimas ir detali informacija apie tai, kaip veikia bankų sistemos, nėra būtina, kai į banko sąskaitas norima įnešti grynuosius pinigus nedidelėmis sumomis. Nusikaltėliai, siekdami grynuosius pinigus į banko sąskaitas įnešti didelėmis sumomis, gali pasitelkti tarpininkus.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas**Balai: 3**

Banko sąskaitos atidarymas gali nesukelti įtarimų, kai naudojamos teisėtos lėšos. Grynujų pinigų išėmimas (naudojant bankomatus didesnės rizikos šalyse) sudaro sąlygas tarpvalstybiniam pinigų judėjimui, todėl šis *modus operandi* teroristams yra gana patrauklus. Tam reikia planavimo ir pagrindinių žinių apie bankų sistemas.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 3**

Bankai šiuo metu atsisako grynujų pinigų operacijų padaliniuose, išskyrus grynujų pinigų operacijas, atliekamas per bankomatus. 2016–2018 m. laikotarpiu grynujų pinigų operacijų vertė sudarė iki 7 % visų bankų klientų apyvartos. Nors bankų sektorius yra pažeidžiamas dėl didelės PP rizikos, jis, lyginant su likusiu finansų sektoriumi, taip pat turi geriausias PP rizikos nustatymo ir valdymo procedūras ir priemones.

Bankai pastebi tendenciją, kad didėja grynujų pinigų, gautų iš kriptovaliutų pardavimo, įnešimas į sąskaitas, tačiau šiuo metu trūksta technologinių priemonių, leidžiančių nustatyti tokių lėšų teisėtumą ir naudoti gavėjus.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas**Balai: 3**

Bankai susiduria su TF rizika, nes grynųjų pinigų įnešimas į banko sąskaitą yra lengviausias būdas integruoti pinigus į finansų sistemą. Sektoriaus informuotumas apie TF riziką yra pakankamas, tačiau bankų mokėjimo operacijų stebėsenos priemonės nėra konkrečiai pritaikytos TF prevencijai.

Riziką mažinančios priemonės

1. Užtikrinti, kad visi kliento lėšų, ypač gautų iš kriptovaliutų prekybos, šaltinį patvirtinantys dokumentai būtų surinkti, vertinami bei tinkamai saugomi.
2. Užtikrinti viešojo (teisėsaugos institucijų) ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą, keičiantis informacija, susijusia su TF.
3. Priežiūros institucijoms atlikti patikrinimus, skirtus nustatyti bankų įdiegtų PPTF prevencijos priemonių atitiktį teisės aktų reikalavimams.
4. Dalykinių santykių ir sandorių ir mokėjimo operacijų stebėsenos taisykles pritaikyti ne tik PP prevencijai, bet ir kovai su TF.

7.1.1.6. Rizikos scenarijai, būdingi visam bankų sektoriui, nepriklausomai nuo produkto

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Asmenys savo vardu įsteigia fiktyvias įmones, kurias vėliau parduoda nusikaltėliams.
2. Tais atvejais, kai bankai atsisako užmegzti dalykinius santykius su fiziniu asmeniu nerezidentu, asmuo nerezidentas, pasitelkdamas statytinius asmenis, įsteigia įmonę Lietuvoje ir atidaro banko sąskaitą kaip juridinis asmuo. Vėliau ši įmonė veikia kaip fiktyvi bendrovė (angl. *shell company*) PP tikslais.
3. Nusikaltėliai, siekdami atlikti mokėjimus, susijusius su PPTF ar kitais ekonominiais nusikaltimais, naudojami pinigų mulų (angl. *money mules*) banko sąskaitomis.

Grėsmė | | Pinigų plovimas**Balai: 3**

Nors *modus operandi* reikalauja pasiruošimo ir išlaidų, jis yra patrauklus nusikaltėliams. Remiantis FNTT 2018 m. veiklos ataskaitos duomenimis, daugėja atvejų, kai užsienio piliečiai įsigyja Lietuvos įmones ir atsidarę sąskaitas Lietuvoje vykdo tranzitinius pavedimus ar gavę neaiškios kilmės lėšų, bando jas išgryninti užsienio šalių bankomatuose. FNTT duomenimis rizikos scenarijus, kai nusikalstamą veiklą vykdančias asmenys susiranda ir nusamdo pinigų pervedėjus piniginiams operacijoms vykdyti, taip pat yra naudojamas.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas**Balai: 2**

Modus operandi reikalauja nemažai planavimo ir išlaidų, todėl teroristams jis neatrodo patrauklus teroristų veiklai finansuoti.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 3**

Dabartinės bankų naudojamos mokėjimo operacijų stebėsenos priemonės dažnai yra grindžiamos bendrinėmis taisyklėmis (angl. *rule based*), tačiau ne rizika grįstu metodu (angl. *risk based approach*), kas lemia didelį klaidingų informacinių pranešimų (angl. *false positive*), sugeneruotų mokėjimo

operacijų stebėsenos sistemose, skaičių, nors teisėsaugos institucijoms pateikiamų pranešimų apie įtartinas mokėjimo operacijas / sandorius skaičius nėra didelis (žr. ataskaitos 5 skyrių).

Bankai susiduria su sunkumais tikrindami klientų nerezidentų, vidutiniškai sudarančių apie 3,5 % visų klientų skaičiaus, naudos gavėjus, remdamiesi dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio. Bankų teigimu, dėl rekomendacijų trūkumo yra sudėtinga nustatyti fiktyvias bendroves (angl. *shell companies*) ar fiktyvias paslaugas.

Kai kuriuose bankuose KYC informacija mažos rizikos klientams atnaujinama kartą per metus arba dar rečiau ir tuo laikotarpiu nėra daromi jokie automatiniai patikrinimai (pvz., ar naudos gavėjas yra vis dar tas pats). Tokia situacija leidžia mažos rizikos juridinį asmenį nusipirkusiam nusikaltėliui naudoti banko sąskaitą mažiausiai vienus metus, kol bus atnaujinti KYC duomenys.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Bankų suvokimas apie TF riziką yra pakankamas, tačiau bankai turi gana ribotą prieigą prie informacijos, susijusios su TF rizika, kuri padėtų nustatyti ir valdyti šią riziką. Bankų sistemos ir procesai, kuriuos bankai naudoja siekdami valdyti TF riziką, dažnai yra tokie, kaip ir PP rizikai valdyti, o mokėjimo operacijų stebėsenos taisyklės ir scenarijai nėra pritaikyti nustatyti TF atvejus. Bankų teigimu, pagrindinė priemonė TF rizikai valdyti yra klientų, naudos gavėjų, lėšų siuntėjų / gavėjų tikrinimas tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių sąrašuose. Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinės finansinės sankcijos, ribojamosios priemonės yra nukreiptos į asmenis ar grupes, kurios jau yra žinomos kaip keliančios grėsmę, o TF rizika dažnai kyla iš asmenų, kurie nėra šiuose sankcijų sąrašuose, laikytina, kad patikros, atliekamos pagal tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių sąrašus, yra nepakankama TF rizikos valdymo priemonė. VSD duomenimis, terorizmo grėsmės lygis Lietuvoje išlieka žemas, galimas TF yra daugiausia susijęs su užsienio šalių piliečiais, todėl nurodytą kontrolės trūkumą bankų sektoriuje mažina tai, kad beveik 97 % bankų klientų (tiek fizinių, tiek juridinių asmenų) yra rezidentai, kurių tapatybė 99 % atvejų buvo nustatyta klientui dalyvaujant fiziškai.

Riziką mažinančios priemonės

1. Pateikti gaires, išaiškinimus bankams padedančius nustatyti fiktyvias bendroves (angl. *shell company*).
2. Pritaikyti nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos taisykles ir scenarijus ne tik PP prevencijai, bet ir kovai su TF.
3. Užtikrinti, kad kliento pažinimo duomenų atnaujinimo procesas bankuose leistų laiku ir tinkamai nustatyti kliento ar naudos gavėjo informacijos pasikeitimą.

7.1.2. Kredito unijos

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Paskolos gavėjas grąžina paskolą neteisėtu būdu įgytais grynaisiais pinigais.
2. Kredito unijos refinansuoja paskolą klientui, kuris naudojasi fiktyvia sutartimi su trečiosios šalies paskolos davėju.
3. Paskolos gavėjas lėšas naudoja ne pagal nurodytą paskirtį, pavyzdžiui, teroristams finansuoti.
4. Nusikaltėlis neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus įneša į kredito unijoje esančią sąskaitą.

Grėsmė Pinigų plovimas	Balai: 2
<p><i>Modus operandi</i> daugiausia yra susijęs su grynųjų pinigų operacijomis, todėl yra labai patrauklus nusikaltėliams, kurie kredito unijų teikiamas paskolas gali panaudoti turtui įsigyti, o paskolai grąžinti panaudoja neteisėtu būdu įgytas lėšas.</p>	

Grėsmė Teroristų finansavimas	Balai: 1
<p>Nors paskolos gavimas yra paprastesnis nei bankuose ir tam nereikia specifinių žinių ar planavimo, <i>modus operandi</i> patrauklumas teroristams nėra didelis dėl kredito unijų veiklos teritorijos, apimančios tik konkretų regioną.</p>	

Pažeidžiamumas Pinigų plovimas	Balai: 3
<p>Suvokimas apie PP riziką ir jos valdymą kredito unijose, lyginant su bankų sektoriumi, yra žemas. Mokėjimo operacijų skaičiaus grynaisiais pinigais vidutiniškai sudaro trečdalis visos kreditų unijų apyvartos. Kredito unijų teigimu, joms yra sunku nustatyti grynųjų pinigų kilmę ir padidėja rizika, kad nusikalstamu būdu gautos lėšos bus panaudotos paskoloms grąžinti ar didesnių sumų kaupimui sąskaitoje.</p>	

Pažeidžiamumas Teroristų finansavimas	Balai: 1
<p>Kredito unijos yra mažiau informuotos apie TF riziką nei bankų sektorius. Kai kurios kredito unijos netikrina, ar vartojimo kreditas naudojamas nurodytam tikslui. Aprašytą kontrolės trūkumą mažina aplinkybės, kad kredito unijos neturi tarptautinio tinklo ir tik mažiau nei 1 % klientų sudaro nerezidentai (VSD duomenimis, galimas TF yra susijęs su užsienio šalių piliečiais).</p>	

Riziką mažinančios priemonės
<ol style="list-style-type: none"> 1. Užtikrinti, kad visa kliento pažinimo informacija, kliento operacijas ir kliento lėšų kilmę pagrindžiantys dokumentai būtų surinkti, įvertinti ir saugomi. 2. Užtikrinti, kad kredito unijos įsitikintų, kad išduotas kreditas klientui buvo panaudotas pagal paskirtį. 3. Užtikrinti, kad kredito unijose yra įdiegtos tinkamos nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos procedūros, siekiant sumažinti PPTF riziką.

7.1.3. Sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformos

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikaltėlis renka lėšas iš teisėtų šaltinių, naudodamas sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformas teroristams finansuoti. 2. Pasitelkdamas sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformas, nusikaltėlis renka neteisėtu būdu įgytas lėšas, naudodamas anoniminius produktus, tokius kaip virtualią valiutą.

3. Teroristai naudojami pinigų mūly paslaugomis pinigų rinkimui per sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformas.

Grėsmė | | Pinigų plovimas**Balai: 2**

Kol kas nėra įrodymų apie šio *modus operandi* naudojimą, tačiau galimybė nusikaltėliams panaudoti sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformas pinigų plovimui egzistuoja. Rizikos scenarijui įgyvendinti prireiks tam tikrų žinių ir nemažai išlaidų.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas**Balai: 2**

Teroristinės grupuotės lėšų surinkimui gali ketinti pasinaudoti sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformomis, tačiau šis *modus operandi* reikalauja kruopštaus planavimo, todėl lyginant su kitais finansų sektoriaus siūlomais produktais yra mažiau patrauklus.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 2**

Lietuvoje sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformų veikla yra reglamentuota. Visi šio sektoriaus klientai yra rezidentai, o mokėjimo grynaisiais pinigais operacijos nėra vykdomos. Tarpusavio skolinimo platformos pasitelkia elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigas kaip trečiąsias šalis klientų tapatybei nustatyti nuotoliniu būdu ir neturi automatinių operacijų stebėsenos priemonių. Šiam sektoriui taip pat sunku patikrinti naudos gavėją, politiškai pažeidžiamus (paveikiamus) asmenis bei lėšų šaltinį, kadangi dauguma sektoriaus institucijų neturi tam skirtų priemonių. Sektoriaus pažeidžiamumas yra didesnis, kai sutelktinio finansavimo ir tarpusavio skolinimo platformos leidžia naudoti virtualias valiutas.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas**Balai: 2**

Teroristų finansavimo pažeidžiamumo lygis išlieka toks pat, kaip ir pinigų plovimo atveju.

Riziką mažinančios priemonės

1. Sustiprinti tarpusavio skolinimo platformų reguliavimo priežiūrą PPTF prevencijos srityje, užtikrinant, kad sektorius taiko visas PPTF prevencijos priemones, numatytas teisės aktuose.

7.1.4. Valiutos keityklos operatoriai

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėliai, pasitelkdami statytinius, tampa fiktyviais valiutos keityklos operatoriais ir infiltruoja nusikalstamu būdu gautas lėšas.
2. Nusikaltėliai neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus konvertuoja į kitą valiutą.
3. Nusikaltėliai, siekdami išvengti tapatybės nustatymo, skaido pinigų sumas ir valiutos keitimo operacijas atlieka mažomis sumomis.

Grėsmė | | Pinigų plovimas**Balai: 3**

Valiutos keitimas yra patrauklus būdas nuslėpti neteisėtu būdu įgytas lėšas, kadangi nereikalauja specialių žinių ar pasiruošimo. Dideles grynųjų pinigų sumas galima lengvai konvertuoti į kitas valiutas – šitaip sudaromos sąlygos nusikaltėliams lengvai keisti neteisėtu būdu įgytomis lėšomis ir jas pervesti į savo sąskaitas.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas**Balai: 3**

Valiutos patekimas į konfliktines zonas yra vienas pagrindinių užsienio teroristų finansavimo būdų. Techniniu požiūriu lėšų konvertavimas nereikalauja specialaus planavimo, žinių ar patirties, todėl yra lengvai prieinamas. Teroristų grupuotėms valiutos keitimas gali atrodyti toks pat patrauklus, kaip lėšų rinkimas ar pervedimas jų veiklai finansuoti, ir yra reikalingas siekiant fiziškai gabenti teisėtus kilmės pinigus.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 3**

PPTF rizikų suvokimas valiutos keityklų operatorių sektoriuje yra žemas. Sektoriaus pažeidžiamumą padidina tai, kad valiutos keitimo operacijos yra atliekamos grynaisiais pinigais. Lietuvoje kliento asmens tapatybės nustatymas atliekamas, jeigu keičiama valiutos suma grynaisiais pinigais lygi arba viršija 3 000 EUR. Dėl tokių taikomų reikalavimų Lietuva yra mažiau patraukli nusikaltėliams, siekiantiems iškeisti didžiulius grynųjų pinigų kiekius į kitas valiutas, nei kaimyninės valstybės – Lenkijoje kliento asmens tapatybė nustatoma nuo 15 000 EUR, o Estijoje – nuo 10 000 EUR.

Sektoriaus pažeidžiamumą didina tai, kad kurie valiutos keityklos operatoriai, įgyvendinami tarptautines finansines sankcijas, kitas ribojamąsias priemones, nustatydami politiškai pažeidžiamus (paveikiamus) asmenis, tikrindami neigiamą informaciją, nenaudoja jokių papildomų duomenų bazių, o visą informaciją tikrina rankiniu būdu. Dauguma valiutos keityklos operatorių neturi įdiegtų sistemų, leidžiančių stebėti susijusias valiutos keitimo operacijas bei valiutos skaidymus, kai klientai, norėdami išvengti kliento tapatybės nustatymo, valiutos keitimo operacijas skaido į sumas iki 3 000 EUR.

Remiantis nacionaliniais teisės aktais, informacija apie valiutos keityklos operatoriaus vadovus, akcininkus ir naudos gavėjus pateikiama ir vertinama priežiūros institucijos.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas**Balai: 3**

Tai, kad valiutos keitimo grynaisiais pinigais operacijos, siekiant vykdyti terorizmo finansavimo veiklą, yra atliekamos mažomis sumomis, bei faktas, kad dauguma valiutos keityklos operatorių neturi priemonių nustatyti susijusias operacijas, didina valiutos keityklos operatorių pažeidžiamumą.

Riziką mažinančios priemonės

1. Visi valiutos keityklos operatoriai privalo naudoti priemones, skirtas nustatyti susijusias valiutos keitimo operacijas ir valiutos skaidymo atvejus.
2. Užtikrinti, kad valiutos keityklos operatoriai nustatytų tinkamą vidaus politiką ir vidaus kontrolės procedūras, susijusias su politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų nustatymu (įskaitant patikrinimus) ir tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimu.

7.1.5. Finansų maklerio ir valdymo įmonės

RIZIKOS SCENARIJAI
1. Klientai, prekiaujantys vertybiniais popieriais nusikaltėlių vardu, nelegaliomis lėšomis perka vertybinius popierius ir, pardavę tuos vertybinius popierius, integruoja lėšas į finansų įstaigas.

Grėsmė Pinigų plovimas	Balai: 3
Dėl didėjančio tarpininkų vaidmens pinigų plovimo schemose sektoriaus grėsmė gali irgi išaugti, tačiau šis <i>modus operandi</i> reikalauja gilių žinių ir techninės kompetencijos. Tarpininkų vaidmuo yra neišvengiamas, kuriant schemas, padedančias paslėpti nusikalstamu būdu gautas pajamas, todėl nusikaltėliams šis rizikos scenarijus nėra labai patrauklus.	

Grėsmė Teroristų finansavimas	Balai: N/A
Neaktualu.	

Pažeidžiamumas Pinigų plovimas	Balai: 3
Finansų maklerio ir valdymo įmonės remiasi kitų finansų įstaigų PPP / KTF atliekamais veiksmais, nes didžioji dalis lėšų gaunama iš banko sąskaitų ir labai maža dalis – iš elektroninių pinigų / mokėjimo įstaigų. Finansų maklerio ir valdymo įmonės nevykdo grynųjų pinigų operacijų, tačiau šis sektorius susiduria su didesnės rizikos klientais (didelės ir didesnės rizikos klientai sudaro iki 98 % visų klientų), įskaitant politiškai pažeidžiamus (paveikiamus) asmenis. Ne visos finansų maklerio ir valdymo įmonės tikrina klientų lėšų šaltinius. Kai kuriose valdymo įmonėse užbiržiniai sandoriai siekia 45 % visos apyvartos.	

Pažeidžiamumas Teroristų finansavimas	Balai: N/A
Neaktualu.	

Riziką mažinančios priemonės
<ol style="list-style-type: none">
1. Užtikrinti, kad finansų maklerio ir valdymo įmonės pačios taikytų visas PPP / KTF priemones, o ne pasitikėtų kitų finansų sektoriaus dalyvių atliekamais veiksmais.
2. Užtikrinti tinkamą deramo kliento tikrinimo reikalavimų, įskaitant kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymą, vykdymą.
3. Užtikrinti, kad priežiūros institucijos atliktų patikrinimus, skirtus nustatyti įdiegtų PPTF prevencijos priemonių atitiktį teisės aktų reikalavimams.

7.1.6. Vartojimo kreditai ir lizingas

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none">
1. Nusikaltėlis grąžina paskolą vietoje skolininko, panaudodamas neteisėtu būdu įgytas lėšas.
2. Paskolos gavėjas lėšas naudoja ne pagal nurodytą paskirtį, pavyzdžiui, teroristams finansuoti.

3. Nusikaltėlis grąžina paskolą greičiau nei pagal sutartą paskolos grąžinimo grafiką, panaudodamas nusikalstamu būdu gautas lėšas.

Grėsmė | | Pinigų plovimas**Balai: 4**

Modus operandi siūlo mažiau pinigų plovimo galimybių nei kiti finansiniai produktai, tačiau nusikalstamos organizacijos naudoja jį turto įsigijimui ir paskolų padengimui, panaudojant neteisėtu būdu įgytas lėšas.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas**Balai: 3**

Mažos vertės paskolos teroristams atrodo patrauklios, nes tai nereikalauja aukšto lygio žinių ar planavimo.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 3**

Vartojimo kredito ir finansinės nuomos įstaigos Lietuvoje neatlieka grynujų pinigų operacijų. Vartojimo kredito įstaigų klientai yra tik fiziniai asmenys, iš kurių 99 % yra rezidentai, todėl šis sektorius yra mažiau rizikingas PP atžvilgiu. Dėl nedidelių skolinamų sumų šis sektorius pasižymi mažesniu informuotumu apie pinigų plovimo riziką.

Ne visos vartojimo kredito įstaigos naudoja duomenų bazines, kad nustatytų politiškai pažeidžiamus (paveikiamus) asmenis, neigiamą informaciją ir / ar taikomas tarptautines finansines sankcijas. Sektoriuje nėra operacijų stebėsenos sistemų. Vartojimo kredito įstaigos netikrina paskolos įmokos mokėtojo, nes jų pagrindinis tikslas yra atgauti išduotą paskolą su palūkanomis. Vartojimo kredito įstaigos dažniausiai remiasi kitų institucijų pinigų plovimo prevencijos ir kovos su teroristų finansavimu atliekamais veiksmais, nes mokėjimai atliekami iš bankų ar mokėjimo įstaigos sąskaitų.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas**Balai: 4**

Vartojimo kredito įstaigų klientai yra tik fiziniai asmenys, iš kurių 99 % yra rezidentai, todėl šis sektorius yra mažiau rizikingas TF atžvilgiu. Vartojimo kredito įstaigos pasižymi mažesniu informuotumu apie teroristų finansavimo riziką nei bankų sektorius, todėl kredito ar išnuomoto turto panaudojimo tikslas nėra tikrinamas.

Riziką mažinančios priemonės

1. Užtikrinti ne tik kliento, bet ir mokėtojo lėšų šaltinio patikrinimą (jei skiriasi nuo kliento).

7.1.7. Gyvybės draudimas

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėlis, panaudodamas neteisėtu būdu įgytas lėšas, sumoka gyvybės draudimo įmokas už save ar už neįdarbintus darbuotojus arba už trečiąją šalį.

Grėsmė Pinigų plovimas	Balai: 2
Siekiant, kad gyvybės draudimas būtų panaudotas pinigams plauti ir norint nuslėpti nusikalstamu būdu gautas lėšas, reikalingos kompleksinės priemonės (kaip reikiamos žinios, pasiruošimas ir pan.). Egzistuoja nedaug atvejų, kai gyvybės draudimas buvo naudojamas pinigų plovimo tikslais.	

Grėsmė Teroristų finansavimas	Balai: 1
Atvejų, kai gyvybės draudimas būtų naudojamas teroristams finansuoti, Lietuvoje nėra užfiksuota. Žinių ir planavimo įgūdžių poreikis bei kitų produktų lengvesnis prieinamumas atgraso teroristų grupes nuo šio produkto naudojimo TF tikslais.	

Pažeidžiamumas Pinigų plovimas	Balai: 2
Gyvybės draudimo sektoriuje vyrauja negrynųjų pinigų operacijos, o pats sektorius dažniausiai pasikliauja bankų PPP / KTF veiksmis, ypač lėšų šaltinių patikrinimais, kadangi lėšos yra gaunamos iš banko sąskaitų. Kai kurios įmonės politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmenis identifikuoja tik pagal kliento pateiktus duomenis, tačiau neturi sistemų patikrinti kliento pateiktos informacijos.	

Pažeidžiamumas Teroristų finansavimas	Balai: 1
Dėl mažo gyvybės draudimo produktų patrauklumo teroristų grupuotėms sektoriaus pažeidžiamumas turėtų būti laikomas mažu.	

Riziką mažinančios priemonės	
1. Sustiprinti klientų pažinimo (angl. <i>KYC</i>) ir dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos procesus bei užtikrinti lėšų kilmės tikrinimą.	

7.1.8. Pinigų perlaidų įmonės

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Terorizmui finansuoti vykdomos kelios mažos vertės grynųjų pinigų operacijos. 2. Nusikaltėliai skaido nusikalstamu būdu gautas grynųjų pinigų sumas į mažesnes, kurių vertė yra mažesnė nei teisės aktais nustatyta minimali riba, kurią viršijus yra reikalaujama kliento tapatybės nustatymo. 3. Nusikaltėliai per pinigų perlaidų įmones išplauna neteisėtu būdu gautus pinigus. Pinigų perlaidų įmonių agentai pinigų plovimui naudoja suklastotus asmens tapatybės ir operacijas pagrindžiančius dokumentus.

Grėsmė Pinigų plovimas	Balai: 3
Dėl plataus tarpininkų tinklo bei produkto, kurio naudojimui nereikalingas planavimas ar specialios žinios, paprastumo nusikaltėliai gali pinigų perlaidų įmones pasitelkti pinigų plovimui.	

Grėsmė Teroristų finansavimas	Balai: 3
Dėl plataus tarpininkų tinklo bei produkto, kurio naudojimui nereikalingas planavimas ar specialios žinios, paprastumo nusikaltėliai gali pinigų perlaidų įmones pasitelkti teroristų finansavimui.	

Pažeidžiamumas | | *Pinigų plovimas***Balai: 3**

Pinigų perlaidų verslas dažniausiai grindžiamas grynųjų pinigų operacijomis ir sudaro sąlygas greitiems pinigų pervedimams atlikti. Nors atskirų pinigų perlaidų vertė įprastai yra maža, tačiau bendra kliento atliekamų visų perlaidų vertė gali būti reikšminga. Pinigų perlaidų įmonės nerenka informacijos apie lėšų šaltinį ir operacijos tikslą, išskyrus atvejus, kai klientų operacijų skaičius atitinka kliento dalykinių santykių stebėsenos kriterijus, t.y. kai operacijų apimtys viršija 600 eurų, esant vienai operacijai arba susijusioms operacijoms per 24 valandas; kai viršija 15 000 EUR per 90 dienų, arba kai verslo santykiams priskiriamas vidutinis ir aukštas rizikos vertinimo lygis, arba kai klientai pinigų perlaidas atlieka į (iš) didelės rizikos jurisdikcijų ekonomines zonas.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas***Balai: 3**

Nors VSD duomenimis terorizmo grėsmės lygis Lietuvoje išlieka žemas, terorizmo tendencijos ES šalyse tiesioginio poveikio situacijai Lietuvoje nedaro, tačiau ES narių saugumo situacijos yra susijusios. Pinigų perlaidos įmonės taiko TF prevencijai adaptuotas mokėjimo operacijų stebėsenos taisykles, tikrina klientus (tiek lėšų siuntėjus, tiek gavėjus) tarptautinių finansinių sankcijų sąrašuose, draudžia perlaidas į / iš didelės rizikos šalių, tokių kaip Iranas, Šiaurės Korėja.

Riziką mažinančios priemonės

1. Užtikrinti, kad pinigų perlaidų įmonės būtų nustačiusios tinkamas vidaus kontrolės procedūras tarpininkų / agentų veiklos kontrolei.

7.1.9. Mokėjimo / elektroninių pinigų įstaigos

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Įmonė, nevykdanti veiklos ir neturinti aiškaus ir ekonomiškai pagrįsto lėšų šaltinio, atlieka lėšų pervedimus į kitų įmonių sąskaitas už fiktyvias paslaugas, tokias kaip rinkodaros, IT ir konsultacijų paslaugos ir pan.
2. Įmonės, siekdamos nuslėpti neteisėtos kilmės lėšas, viena kitai atlieka lėšų pervedimus pagal fiktyvių paskolų sutartis.
3. Nusikaltėlis gauna lėšas į neaktyvią banko sąskaitą ir per trumpą laiko tarpą inicijuoja lėšų pervedimą.
4. Nusikaltėliai, siekdami atlikti mokėjimus, susijusius su PPTF ar kitais ekonominiais nusikaltimais, naudojami pinigų mulais.
5. Nusikaltėlis naudoja elektroninių pinigų sąskaitą kaip fiktyvių prekių ir paslaugų tarpinę sąskaitą, o vėliau neteisėtu būdu įgytas lėšas perveda į banko sąskaitą.
6. Nusikaltėlis, turėdamas kelis asmens tapatybės dokumentus, naudoja tą dokumentą, kuris yra palankesnis PPP / KTF atžvilgiu, ir atidaro sąskaitą mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigoje.

Grėsmė | | *Pinigų plovimas***Balai: 3**

Mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigos yra patrauklios nusikaltėliams, kadangi klientų tapatybės nustatymas dažniausiai atliekamas klientui fiziškai nedalyvaujant. Elektroninių pinigų produktai turi pranašumą prieš grynuosius pinigus, kai reikia atlikti greitus pervedimus už Lietuvos ir ES ribų. Skirtingai

nei TF atveju, elektroniniai pinigai patrauklūs nusikalstamoms organizacijoms dėl galimybės pervesti dideles pinigų sumas, nereikalauja daug žinių bei išmanymo.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: 3

Elektroniniai pinigai, palyginti su grynaisiais pinigais, turi pranašumą, kai reikia atlikti mokėjimus internetu, o kartais už kai kuriuos produktus ar paslaugas (pvz., viešbučius, automobilių nuomą) atsiskaityti naudojant elektroninius pinigus yra paprasčiau arba net vienintelis būdas. Svarbiausias ir didžiausias elektroninių pinigų naudojimo trūkumas nusikaltėliams yra jų atsekamumas ir audito sekos galimybės.

Pažeidžiamumas | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Didelę šio sektoriaus klientų dalį sudaro nerezidentai, kurių skaičius kai kuriose įstaigose siekia 100 %, bei klientai, registruoti lengvatinių mokesčių valstybėse / zonose, kurie kai kuriose įstaigose sudaro apie 70 % visų klientų. Elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų sektoriaus pažeidžiamumą didina tai, kad didelės dalies klientų tapatybė yra nustatoma klientui fiziškai nedalyvaujant, o priežiūros institucijos yra nustačiusios pažeidimų klientų ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo srityje (pavyzdžiui, prasta asmens dokumentų kokybė, nuotolinis kliento tapatybės nustatymas neatitinka teisės aktų reikalavimų ir pan.) Dėl didelio klientų nerezidentų ir klientų, registruotų lengvatinių mokesčių valstybėse / zonose, skaičiaus įstaigos susiduria su sunkumais nustatant kliento ir naudos gavėjo tapatybę bei tikrinant informaciją patikimame ir nepriklausomame šaltinyje. Dalies įstaigų įdiegtos klientų pažinimo ir kliento dalykinių santykių ir mokėjimo operacijų stebėsenos sistemos nėra tokios veiksmingos, kaip bankų sektoriuje, kadangi dauguma įstaigų yra naujai įsteigtos ir orientuojasi į klientų portfelio didinimą, o ne į PPP / KTF reikalavimų laikymąsi. Dauguma įstaigų dar neatliko įstaigos visos veiklos PPTF rizikos vertinimo atsižvelgiant į rizikos rūšis, tokias kaip klientų keliamo rizika, šalies ir (arba) geografinio regiono rizika, teikiamų paslaugų ir produktų, atliekamų operacijų rizika, produkto, paslaugos, sandorio ar paslaugų teikimo kanalų rizika.

Įstaigų įdiegtos nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos priemonės ne visada yra efektyvios, kai kurios įstaigos nevykdo retrospektyvios mokėjimo operacijų stebėsenos.

Operacijos grynaisiais pinigais sudaro tik iki 2 % visos klientų apyvartos tose įstaigose, kurios teikia paslaugas grynaisiais pinigais.

Sektorius reikšmingai auga. Mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigų skaičius nuo 2016 iki 2019 m. padvigubėjo, t. y. nuo 52 iki 107 įstaigų. Toks staigus įstaigų skaičiaus pagausėjimas gali sukelti iššūkių priežiūros institucijoms laiku atlikti patikrinimus tiek vietoje, tiek už įstaigų ribų.

Pažeidžiamumas | *Teroristų finansavimas*

Balai: 3

Suvokimas apie TF riziką ir jos valdymo priemonės sektoriuje, lyginant su bankais, yra žemas, sektorius taip pat turi gana ribotą prieigą prie informacijos, kuri padėtų tinkamai nustatyti ir valdyti TF riziką. Dauguma mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigos klientų yra nerezidentai, reziduojantys valstybėse, kuriose neįmanoma patikrinti naudos gavėjo nepriklausomuose šaltiniuose (pvz., lengvatinių mokesčių šalyse). Mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigų sistemos ir procesai, naudojami siekiant valdyti TF riziką, daugeliu atvejų yra tokie patys, kaip ir PP rizikai valdyti, o mokėjimo operacijų stebėsenos taisyklės ir scenarijai nėra pritaikyti TF atvejams nustatyti. Pagrindinė priemonė TF rizikai valdyti yra klientų, naudos gavėjų, lėšų siuntėjų / gavėjų tikrinimas tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių sąrašuose. Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinės finansinės sankcijos, ribojamosios priemonės yra nukreiptos į asmenis ar grupes, kurios jau yra žinomos kaip keliančios grėsmę, o TF rizika dažnai kyla iš

asmenų, kurie nėra šiuose sankcijų sąrašuose, laikytina, kad patikros, atliekamos tarptautinių finansinių sankcijų, kitų ribojamųjų priemonių sąrašuose, yra nepakankama TF rizikos valdymo priemonė.

Riziką mažinančios priemonės

1. Užtikrinti tinkamą deramo kliento tikrinimo reikalavimų, įskaitant kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymą, vykdymą.
2. Nuolatinės kliento dalykinių santykių ir operacijų stebėsenos taisyklės ir scenarijus pritaikyti ne tik PP prevencijai, bet ir kovai su TF.
3. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas, kurios leistų finansų rinkos dalyviams pamatyti bendrą rinkos vaizdą ir suteiktų galimybę tobulinti PPTF prevencijos procesus, įskaitant mokėjimų operacijų stebėseną. Taip pat užtikrinti privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimą keičiantis informacija, susijusia su PP/TF rizikomis.
4. Stiprinti sektoriaus suvokimą TF rizikos valdymo ir tarptautinių finansinių sankcijų, ribojamųjų priemonių įgyvendinimo srityje.
5. Užtikrinti, kad augant elektroninių pinigų ir mokėjimo įstaigų skaičiui, būtų skiriami pakankami resursai rizikos vertinimu pagrįstai priežiūrai vykdyti.

7.1.10. Virtualiosios valiutos keityklų operatoriai

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėliai naudojami virtualiosios valiutos keityklų operatorių paslaugomis, norėdami pervesti nelegalias lėšas arba įsigyti prekių anonimiškai.
2. Teroristų grupuotės gauna anoniminį finansavimą arba pirkinius virtualiąja valiuta.
3. Nusikaltėliai naudojami nusikalstamu būdu gautais pinigais, steigdami virtualiosios valiutos keityklų operatorių.
4. Nusikaltėlis išgrynina / neteisėtai įgyja virtualią valiutą bankomate ir (arba) mokėjimams naudoja kriptovaliutų mokėjimo kortelę.

Grėsmė | *Pinigų plovimas*

Balai: 4

Nusikalstamos grupuotės gali palankiai vertinti virtualiosios valiutos keityklų operatorių teikiamas paslaugas pinigų plovimo tikslais dėl to, kad yra nesunku atlikti operacijas į skirtingas šalis, taip pat nėra vienodų PP kontrolės priemonių ir pats produktas beveik garantuoja pervedimų anonimiškumą.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: 4

Teroristams virtuali valiuta atrodo patraukli dėl jos savybių, tokių kaip tiesioginių santykių su klientais nebuvimas ir pervedimų anonimiškumas.

Pažeidžiamumas | *Pinigų plovimas*

Balai: 4

Aukštas anonimiškumo lygis (dėl to, kad nėra klientų tapatybės nustatymo proceso ar naudojami nepatikimi nuotolinio tapatybės nustatymo technologiniai sprendimai) ir greitas lėšų pervedimas sudaro sąlygas sąveikai su didelės rizikos zonomis ar didelės rizikos klientais (tamsiuoju internetu – angl.

*darknet*²⁸), kurių neįmanoma nustatyti. Daugelis virtualiosios valiutos keityklų operatorių yra įsteigti užsienyje, todėl sunkiai atsekami. Norint nustatyti virtualiosios valiutos gavėjus, reikalingi technologiniai sprendimai. Dėl nepakankamo lėšų atsekamumo atsiranda sunkumų vertinant virtualiosios valiutos keityklų operatorių įtaką pinigų plovimo rizikos dydžiui.

Priežiūros institucija turi savo nuomonę dėl virtualiosios valiutos keityklų operatorių keliamos PP rizikos mažinimo priemonių, tačiau jai trūksta teisinės bazės ir reguliavimo.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas

Balai: 4

Dėl naujų technologinių sprendimų kūrimo kyla rizika, kad virtualiosios valiutos keityklų operatoriai bus panaudoti teroristų finansavimo tikslais. Tokios produkto savybės, kaip operacijos internetu, pervedimai tarp skirtingų šalių ir anonimiškumas paverčia virtualiosios valiutos keityklų operatorių sektorių pažeidžiamą ir patrauklų teroristams.

Šiuo metu trūksta duomenų apie sektoriaus keliamą riziką TF kontekste, kad būtų galima padidinti sektoriaus informuotumo lygį.

Riziką mažinančios priemonės

1. Kompetentingos institucijos turėtų stebėti virtualiosios valiutos keityklų operatorių sektoriaus pokyčius ir vertinti nacionalinio teisinio reglamentavimo keitimų reikalingumą kovoje su PPTF.
2. Užtikrinti, kad visi virtualiosios valiutos keityklų operatoriai atitiktų PPP / KTF reikalavimus.
3. Priežiūros institucijos turėtų įvertinti ir stebėti blokų grandinės (angl. *blockchain*) technologijos keliamą riziką.

7.2. Kiti sektoriai

7.2.1. Apskaitininkai, auditoriai ir mokesčių konsultantai

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėliai, bendradarbiaudami su apskaitininkais, auditoriais ar mokesčių konsultantais, sukuria ir valdo pinigų plovimo schemas.
2. Apskaitininkai, kaip nusikaltėlių tarpininkai, vykdo melagingą buhalterinę apskaitą nusikaltėlių naudai.
3. Nusikaltėliai, bendradarbiaudami su apskaitininkais ar mokesčių konsultantais, įgyja nekilnojamąjį turtą, naudodami nusikalstamu būdu gautas lėšas.
4. Nusikaltėliai, padedami apskaitininkų, auditorių ar mokesčių konsultantų, pateikia audito ataskaitas ar mokesčių deklaracijas, parengtas nusikaltėlio naudai ir neatspindinčias realios situacijos.

Grėsmė | | Pinigų plovimas

Balai: 4

Nusikaltėliai dažnai siekia apskaitininkų, auditorių ar mokesčių konsultantų paslaugų ar net jų fizinio įsitraukimo į pinigų plovimo schemas. Rizika, kad organizuotos nusikalstamos grupuotės infiltruos į

²⁸ Tamsusis internetas yra kompiuterių tinklas su ribota prieiga, dažniausiai naudojamas anonimiams ir nelegaliems tarpusavio duomenų mainams.

tam tikrą verslą ar bus jo savininkės, kelia pinigų plovimo grėsmę apskaitininkams, auditoriams ir mokesčių konsultantams.

Grėsmė | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 3

Teroristų finansavimo grėsmė, susijusi su apskaitininkų, auditorių ir mokesčių konsultantų teikiamomis paslaugomis, buvo vertinama kartu su pinigų plovimo grėsme, naudojant schemas, kuomet teroristų finansavimui naudojamos legalios ir nelegalios kilmės lėšos. Tačiau tokių atvejų dar nenustatyta.

Pažeidžiamumas | | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Apskaitininkai, auditoriai ir mokesčių konsultantai galėtų būti lengvai įtraukti į pinigų plovimo schemas, nes dauguma jų paslaugų naudojamos teisėtiems tikslams. Šių profesijų veikla yra reglamentuota ir jai taikomos griežtos etikos bei profesinės normos. Aiški sektoriaus organizacinė struktūra ES lygiu ne visada padeda kiekvienam šių profesijų specialistui tinkamai suvokti PP riziką ir laikytis teisės aktų reikalavimų. Šis sektorius Lietuvoje yra mažas ir menkai informuotas apie pinigų plovimo riziką. Yra nustatytų apskaitininkų, auditorių ir mokesčių konsultantų PPP veiklos trūkumų, ypač tais atvejais, kai teikiamos vienkartinės paslaugos, kuomet specialistai vykdo savo užduotis visiškai nesuprasdami savo klientų, kurie dažniausiai yra rezidentai, finansinės padėties. Nors nedidelė dalis klientų yra nerezidentai, šis sektorius taip pat vis dar nesugeba sistemingai atlikti klientų patikrinimų tarptautinių finansinių sankcijų ir politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų duomenų bazėse bei nustatyti naudos gavėją.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Remiantis Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento duomenimis, dėl geografinės padėties, mažo skirtingų etninių grupių skaičiaus galimybė teroristams naudotis apskaitininkų, auditorių ir mokesčių patarėjų paslaugomis yra labai maža. Nors nedidelė dalis klientų yra nerezidentai, šis sektorius vis dar nesugeba sistemingai atlikti klientų patikrinimų tarptautinių finansinių sankcijų ir politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų duomenų bazėse bei nustatyti naudos gavėją. Praktikoje netaikomas sisteminis, visiems auditoriams bendras sprendimas dėl valstybės informacinių sistemų ir registrų informacijos operatyvaus gavimo iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, susijusio su kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymu.

Riziką mažinančios priemonės

1. Užtikrinti, kad apskaitininkai, auditoriai ir mokesčių konsultantai tiksliai taikytų PPP / KTF reikalavimus.
2. Pateikti gaires ir geresnį PPTF riziką nulemiančių veiksnių supratimą apskaitininkams, auditoriams ir mokesčių konsultantams.
3. Lietuvos auditorių rūmams inicijuoti duomenų tiekimo sutarčių sudarymą daugkartinio tiekimo atvejais užtikrinant JADIS ir JAR kaupiamos informacijos tiekimą auditoriams iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio.

7.2.2. Advokatai

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none">
1. Advokatai padeda nusikaltėliams įsteigti fiktyvų juridinį asmenį ir sukurti sudėtingas įmonių nuosavybės struktūras, įtraukiant daugelį juridinių asmenų, susijusių su aukštos PPTF rizikos jurisdikcijomis.
2. Nusikaltėliai, bendradarbiaudami su advokatais, kuria ir valdo pinigų plovimo schemas.
3. Nusikaltėlis, padedamas advokato, naudoja advokato depozitinę sąskaitą, kad gautų ir pervestų lėšas pinigų plovimo tikslais.

Grėsmė <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 4
Norint sukurti įmonių, kurios gali būti naudojamos pinigų plovimo tikslais, struktūras, reikalingas vidaus ir tarptautinės teisės ir mokestinės aplinkos išmanymas, kuriuo pasižymi tik profesionalūs tarpininkai. Todėl nusikaltėliai kreipiasi į advokatus. Nusikaltėliams advokato paslaugos yra naudingos pinigų plovimo tikslais, nes jie gali sukurti sudėtingas nuosavybės grandines įvairiose šalyse. Fiktyvių bendrovių (angl. <i>shell companies</i>) naudojimas pinigų plovimui atrodo labai patrauklus nusikaltėliams, nes jie gali atidaryti ir naudoti banko sąskaitą fiktyviam prekių ir paslaugų pirkimui ar apmokėjimui; įmonės gali būti steigiamos internetu, taip išsaugojant jų savininkų tapatybes.	

Grėsmė <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: 4
Kadangi reikalingos gilios žinios ir patirtis, teroristai gali naudotis advokatų paslaugomis, tačiau dėl jų specifikos sudėtingumo teroristų grupuotės gali rasti lengvesnių būdų finansuoti savo veiklą. Tokių atvejų dar nepastebėta.	

Pažeidžiamumas <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 4
Advokatai gali visiškai anonimiškai įsteigti juridinius asmenis nuotoliniu būdu. Kai kurie advokatai nežino tikrojo tikslo, kuriam bus naudojama įsteigta įmonė, todėl nelaiko savęs bendradarbiaujančiais šiose PP schemose. Kai kurie advokatai gali teikti paslaugas, siekdami nuslėpti naudos gavėjo tapatybę, kurdami tam tikras pinigų plovimo schemas, iš kurių dauguma yra gerai žinomos. Sektoriaus priežiūra yra silpna, o advokatai nevykdo savo pareigos pranešti apie įtartinas klientų operacijas. 2016–2018 m. advokatai nepateikė nei vieno pranešimo apie įtartinas operacijas. Daugelis advokatų neatlieka sustiprintos klientų dalykinių santykių stebėsenos ir neturi įsidiegtą tam skirtų sistemų.	

Pažeidžiamumas <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: 3
Žinodamos, kad juridinius asmenis galima įsteigti nuotoliniu būdu ir visiškai anonimiškai, teroristų grupuotės gali piktnaudžiauti advokatų paslaugomis, kad sukurtų teisėto tikslo neturinčią įmonės struktūrą. Kai kurie advokatai gali teikti paslaugas, siekdami paslėpti kliento naudos gavėją, kurdami teroristų finansavimo schemas. Advokatams Lietuvoje taikomi ES PPP / KTF reikalavimai, tačiau priežiūros institucijos ne visada geba šiam sektoriui pateikti tinkamas gaires.	

Riziką mažinančios priemonės

1. Rengti mokymo kursus ir teikti gaires apie PPTF riziką nulemiančius veiksnius, daugiausia dėmesio skiriant nuotolinės kliento tapatybės nustatymui, lengvatinių mokesčių valstybių tarpininkams, klientams su sudėtingomis struktūromis.
2. Aptarti ir įvertinti galimybę uždrausti fiktyvių bendrovių (angl. *shell companies*) steigimą.
3. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip advokatai vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamiesi dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontrolės priemones taiko PPP / KTF srityje.
4. Užtikrinti, kad naudos gavėjus identifikuojanti informacija būtų reguliariai atnaujinama ir tikrinama.

7.2.3. Notarai

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėlis naudoja notaro depozitinę sąskaitą, kad gautų ir pervestų lėšas pinigų plovimo tikslais.
2. Sandorio šalys, prieš eidamos pas notarą, už tam tikrą sandorio dalį atsiskaito grynaisiais pinigais, o nuvykusios pas notarą, sandorį įformina mažesne suma.
3. Nusikaltėlis pas notarą įformina didesnę nei rinkos vertė sandorio kainą.
4. Atliekant sandorį klientas fizinis asmuo nusikalstamais tikslais yra kontroliuojamas kito fizinio asmens ar asmenų grupės.

Grėsmė | | *Pinigų plovimas*

Balai: 4

Nusikaltėliai, naudodamiesi notaro paslaugomis, tokiomis kaip įmonių steigimo dokumentų ar sandorių tvirtinimas, piniginių sumų įnešimas į depozitinę sąskaitą, atlieka pinigų plovimo operacijas, nuslėpdami nusikalstamu būdu įgytų lėšų kilmę.

Grėsmė | | *Teroristų finansavimas*

Balai: N/A

Neaktualu.

Pažeidžiamumas | | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Lietuvos Respublikoje pagal galiojantį teisinį reguliavimą daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą perleidimo sandoriai, išskyrus bankroto proceso metu sudaromus nekilnojamojo daikto perleidimo sandorius, turi būti sudaromi notarine forma. Atliekant tokius sandorius dažnai atsiskaitoma grynaisiais pinigais, išskyrus žemės ūkio paskirties žemės pirkimą, kai neleidžiama atsiskaityti grynaisiais pinigais. Atitinkamai notarų veikloje aktualios rizikos, nustatytos dėl sandorių atsiskaitant grynaisiais pinigais.

Dalis notarų nesiima atitinkamų priemonių turto ir lėšų, susijusių su sandoriu, šaltiniui nustatyti, t. y., remiasi rašytiniu kliento atsakymu apie lėšų kilmę, tačiau neįsitikina, ar tai teisinga informacija. Taip pat negalima įsitikinti, ar visi notarai vykdo savo klientų ir jų verslo partnerių informacijos politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų ir sankcijų duomenų bazėse patikrinimus, statistika nevedama.

Kadangi notaras nėra dalykiniuose santykiuose su asmenimis, besikreipiančiais dėl notarinio veiksmo atlikimo, dalykinių santykių stebėseną neatliekama.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: N/A

Neaktualu.

Riziką mažinančios priemonės

1. Nustatyti grynųjų pinigų naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią mokėjimo grynaisiais pinigais sumą.
2. Rengti mokymo kursus ir teikti gaires apie PPTF riziką didinančius veiksnius.
3. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip notarai nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamiesi dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje.

7.2.4. Antstoliai

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Už neteisėtu būdu įgytų grynųjų pinigų gavimą skolininkas perduoda išieškomą turtą nusikaltėliui ir panaudoja gautus pinigus skolos antstoliui sumokėjimui.
2. Antstolis nustato nusikaltėlio ar jo artimojo giminaičio turimo turto faktines aplinkybes.

Grėsmė | | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Pasitelkus antstolius, pinigų plovimas gali būti įmanomas su jų žinia ar be jos. Nusikaltėliai gali nusitaikyti į antstolius ar jų skolininkus, nes jie gali tapti pinigų plovimo schemų tarpininkais.

Grėsmė | | *Teroristų finansavimas*

Balai: N/A

Neaktualu.

Pažeidžiamumas | | *Pinigų plovimas*

Balai: 1

2016–2018 m. antstoliai pateikė tik keturis pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius, kas gali rodyti, kad ne visi antstoliai laikosi PPP / KTF reikalavimų. Dalis antstolių neatlieka klientų dalykinių santykių stebėsenos teigdami, kad neužmezga dalykinių santykių su klientais. Visgi priežiūros institucijos pakankamai dėmesio skyrė antstolių sektoriui ir kasmet vykdė antstolių patikrinimus. Įgyvendinant vykdymo procesą dauguma antstolių nepriima grynųjų pinigų ir operacijų grynaisiais pinigais sumos yra mažos. Pagrindinė dalis mokėjimų pavedimu atliekama iš Lietuvoje registruotų skolininkų atsiskaitymo sąskaitų.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: N/A

Neaktualu.

Riziką mažinančios priemonės

1. Rengti mokymo kursus ir teikti gaires apie PPTF riziką didinančius veiksnius.
2. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip antstoliai vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamiesi dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje.

7.2.5. Ne pelno organizacijos

7.2.5.1. Religinės organizacijos

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėliai aukoja religinėms organizacijoms, kurios finansuoja teroristus.
2. Nusikaltėliai įsteigia religinę organizaciją pinigų plovimo ir (arba) teroristų finansavimo tikslais.

Grėsmė | *Pinigų plovimas*

Balai: 2

Nusikaltėliams religinės organizacijos atrodo patrauklios pinigų plovimui, nes jos priima anonimines aukas grynaisiais pinigais ir neprivalo įrodyti lėšų panaudojimo.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Organizuotos teroristų grupės gali įsiskverbti į religines organizacijas, kad finansuotų teroristų veiklą. Kaip priedanga yra ypač patrauklios tos religinės organizacijos, kurios susijusios su teroristų tikslinė šalimi, nes tai leidžia tiesiogiai vykdyti lėšų pervedimus tarp valstybių ir kitą tarpvalstybinę veiklą.

Pažeidžiamumas | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Religinės organizacijos neturi prievolės laikytis PPP / KTF reikalavimų. Kadangi anonimines aukas grynaisiais pinigais galima priimti laisvai ir nėra įpareigojimo įrodyti lėšų panaudojimą, yra sunku vykdyti tikslinių aukų panaudojimo kontrolę ir bendrą religinių organizacijų skaidrumo bei finansavimo teisėtumo kontrolę.

Pažeidžiamumas | *Teroristų finansavimas*

Balai: 3

Didžioji dalis (daugiau kaip 90 proc.) Lietuvos piliečių yra krikščionys arba netikintys. 2018 m. pabaigoje Lietuvoje buvo 1 312²⁹ įregistruotų bei į Juridinių asmenų registrą įtrauktų religinių bendruomenių, bendrijų ar kitų religinių organizacijų, iš jų – 1 118 tradicinės religinės organizacijos ir 194 tradicinėmis nelaikomos religinės organizacijos.

Konfesijos pavadinimas	Įregistruotų religinių organizacijų skaičius 2018 m.
Romos katalikai	900
Kitos krikščioniškosios kilmės kryptys	360

²⁹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija <https://tm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/religiniu-bendruomeniu-ir-bendriju-reguliuojimas/religiniu-bendruomeniu-ir-bendriju-registravimas>

Judaizmo kryptys	10	
Islamo ir islamiškos kilmės kryptys	12	
Induistinės kilmės kryptys	6	
Budizmo ir budistinės kilmės kryptys	13	
Kitos religinės kryptys (bahajai, karaimai, pagony)	11	

Riziką mažinančios priemonės

- Įdiegti tinkamą finansų valdymą, kontrolę bei rizikos valdymo procedūras.
- Atlikti išsamius patikrinimus tų asmenų ir organizacijų, kurie aukoja pinigus, gauna juos ar glaudžiai bendradarbiauja su religinėmis bendruomenėmis.
- Atlikti išsamius partnerių, ypač tų, kurie veikia arti aktyvios terorizmo grėsmės, patikrinimus.

7.2.5.2. Labdaros organizacijos

RIZIKOS SCENARIJAI

- Nusikaltėliai aukoja labdaros organizacijoms, kurios nėra atskaitingos už lėšų panaudojimą.
- Nusikaltėlis įsteigia labdaros organizaciją pinigų plovimo ir (arba) teroristų finansavimo tikslais.
- Labdaros organizacijos ar jai vadovaujantys asmenys sąmoningai ar nesąmoningai palaiko ryšį su teroristiniu subjektu, dėl kurio labdara gali būti panaudojama įvairiais tikslais, įskaitant logistinę paramą terorizmo subjektui.
- Labdaros organizacija, naudodama teisėtą būdą įgytas lėšas, remia teroristų grupes.
- Nusikaltėlis, kaip labdaros organizacijos darbuotojas ar išorės subjektas (pavyzdžiui, užsienio partneris ar trečiųjų šalių lėšų rinkėjas), naudodamas lėšų nukreipimo metodą, tam tikrais momentais, vykdydamas labdaros organizacijos veiklas ar per finansinius procesus, remia teroristus.
- Labdaros organizacija remia teroristų verbavimą.
- Teroristiniai subjektai melagingai save reprezentuoja kaip labdaros organizaciją, norėdami apgauti aukotojus teikti paramą.

Grėsmė | *Pinigų plovimas*

Balai: 2

Nusikaltėliams labdaros organizacijos atrodo patrauklios pinigų plovimui, nes jos priima anonimines aukas grynaisiais pinigais ir neprivalo įrodyti lėšų panaudojimo.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: 2

Organizuotos teroristų grupės gali įsiskverbti į labdaros organizacijas, kad finansuotų teroristų veiklą. Labdaros organizacijoms, teikiančioms paslaugas arti aktyvios terorizmo grėsmės (konfliktų zonose), yra didesnė rizika, kad šios organizacijos bus panaudotos teroristų finansavimui. Kaip priedanga yra ypač patrauklios tos labdaros organizacijos, kurios susijusios savo veikla (pvz., humanitarine) su teroristų tikslinėmis šalimis, nes tai leidžia tiesiogiai vykdyti lėšų pervedimus tarp valstybių ir kitą tarpvalstybinę veiklą.

Didžiausią teroristų finansavimo riziką kelia tos labdaros organizacijos, kurios užsiima paslaugų veikla, t. y. programomis, kurių pagrindinis tikslas yra aprūpinti būstu, vykdyti švietimo programas, teikti socialines ar sveikatos priežiūros paslaugas.

Pažeidžiamumas | | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Lietuvoje labdaros organizacijos neturi prievolės laikytis PPP / KTF reikalavimų. Kadangi anonimines aukas galima priimti laisvai ir nėra įpareigojimo įrodyti lėšų panaudojimą, yra sunku vykdyti tikslinių aukų panaudojimo kontrolę ir bendrą labdaros organizacijų skaidrumo bei finansavimo teisėtumo kontrolę.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 3

Lietuvoje labdaros organizacijos neturi prievolės laikytis PPP / KTF reikalavimų. Labdaros organizacijos gali priimti anonimines aukas ir neprivalo įrodyti lėšų panaudojimo.

Riziką mažinančios priemonės

1. Įdiegti tinkamą finansų valdymą, kontrolę bei rizikos valdymo procedūras.
2. Atlikti išsamius patikrinimus tų asmenų ir organizacijų, kurie labdaringais tikslais aukoja pinigus, gauna juos ar glaudžiai bendradarbiauja su labdaros organizacijomis.
3. Atlikti išsamius patikrinimus partnerių, ypač tų, kurie veikia arti aktyvios terorizmo grėsmės.
4. Stiprinti labdaros organizacijų savireguliaciją, siekiant didesnio skaidrumo ir gero valdymo visame NPO sektoriuje. Labdaros organizacijos, neturinčios savireguliacijos mechanizmų, galėtų apsvarstyti galimybę sukurti savo savireguliacijos mechanizmus, kad būtų sustiprinta vidaus kontrolė ir procedūros, išsamūs subjektų patikrinimai ir kitos priemonės, siekiant pagerinti operacijų ir finansavimo skaidrumą bei užkirsti kelią pinigų plovimui, teroristų finansavimui ir kitiems pažeidimams.

7.2.6. Lošimo sektorius

7.2.6.1. Produktas: kazino (A kategorija)

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėlis ar jo bendrininkas įsigyja lošimo žetonų, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, ir žaidimo pabaigoje žetonus konvertuoja į grynuosius pinigus arba gauna pervedimą į savo sąskaitą.
2. Nusikaltėlis perka lošimo žetonus iš kitų kazino klientų, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, ir žaidimo pabaigoje gauna pažymą apie laimėjimo išmokėjimą.
3. Nusikaltėliai atidaro kazino arba įsiskverbia į kazino verslą, kad galėtų plauti pinigus.

Grėsmė | | *Pinigų plovimas*

Balai: 4

Kazino sektorius susiduria tiek su nusikaltėlių įsiskverbimo rizika, tiek su rizika, kad nusikaltėliai įsigys kazino kaip nuosavybę, nes kazino veikla, pagrįsta dideliu grynujų pinigų srautu, yra patraukli organizuotoms nusikalstamoms grupuotėms, PEP ir asmenims, atvykstantiems iš didelės rizikos šalių,

plauti pinigus. *Modus operandi* lengva įgyvendinti, nes tam reikia paprasto planavimo ir pagrindinių žinių, kaip veikia azartinių lošimų sistema.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas

Balai: N/A

Neaktualu.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas

Balai: 3

Kazino leidžia atlikti tik grynujų pinigų operacijas ir netikrina lėšų šaltinio. Be to, sektorius susiduria su sunkumais atlikti klientų patikrinimus (nėra įrodymų, kad visi kazino naudoja sistemas, kad nustatytų susijusius žaidėjų sandorius), tarptautinių finansinių sankcijų patikrinimus ir PEP identifikavimą. Kai kurie kazino turi klientų iš didelės rizikos šalių ar šalių, kurioms taikomos tarptautinės finansinės sankcijos, tokių kaip Iranas ir Sirija. Tačiau kazino, palyginti su kitais azartinių lošimų sektoriais, geriausiai supranta pinigų plovimo riziką.

Mažas priežiūros institucijų atliktų 2016–2018 m. patikrinimų skaičius yra nepakankamas ir neproporcingas sektoriaus rizikai. Tai galėjo sukelti žmogiškųjų išteklių trūkumas priežiūros institucijoje, kurioje dirba tik trys darbuotojai, skiriantys tik 15 % savo laiko PPP / KTF priežiūrai sektoriuje.

Visi stalai ir žetonų inventorizacijos yra filmuojamos kazino HD formatu, o vaizdo įrašai saugomi 180 dienų. Inventorizacijų duomenys kiekvieną dieną pateikiami priežiūros institucijai.

Kazino lošimo automatai turi elektroninius skaitiklius, dėl kurių yra sudėtinga įterpti fiktyvius laimėjimus. Per dvejus metus visi kazino lošimo automatai bus sujungti į vieną tiesioginę sistemą, kuri priežiūros institucijai leis stebėti lošimo automatų veiklą.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas

Balai: N/A

Neaktualu.

Riziką mažinančios priemonės

1. Leisti naudoti debeto korteles, siekiant sumažinti grynujų pinigų kiekį.
2. Nustatyti grynujų pinigų kiekio naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną sumą vienam asmeniui per tam tikrą laikotarpį.
3. Skatinti įdiegti ir naudoti žaidėjų korteles, prietaisus, kuriuos naudoja azartinių lošimų paslaugų teikėjai, norėdami sekti lošėjų laiką ir lošimų kiekį, kad palengvintų klientų identifikavimą ir apribotų grynujų pinigų naudojimą.
4. Priežiūros institucijos turi atlikti pakankamai patikrinimų vietoje, atsižvelgiant į PPTF riziką ir sektoriaus pažangą PPP / KTF srityje. Taip pat turėtų būti naudojamas slaptojo pirkėjo metodas.
5. Padėti kazino sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant kasmetinius mokymus, pritaikytus kazino sektoriui, ir teikiant rekomendacijas, susijusias su klientų tikrinimo procedūromis ir PPP/KTF reikalavimų įgyvendinimu. Pačiam sektoriui daugiau dėmesio skirti PPTF rizikų prevencijai, PPTF schemų identifikavimui ir suvokimui didinti.
6. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip kazino sektorius vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamasis dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje.
7. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas.

7.2.6.2. Produktas: lošimo automatai (B kategorija)

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikaltėliai įsteigia fiktyvią lošimo automatų įmonę. 2. Nusikaltėlis žaidžia lošimo automatais, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, ir gauna pažymą apie laimėjimo išmokėjimą arba išsigrynina pinigus.

Grėsmė <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 3
Lošimo automatų sektorius susiduria su nusikaltėlių įsiskverbimo rizika, kuomet nusikaltėliai gali įsteigti lošimo automatų verslą. Dėl lošimo automatų išduodamų nedidelių laimėjimų kiti azartinių lošimų produktai nusikaltėliams atrodo patrauklesni.	

Grėsmė <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: N/A
Neaktualu.	

Pažeidžiamumas <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 3
<p>Lošimų automatų sektoriaus veikla pagrįsta tik grynujų pinigų naudojimu. Žaidėjai nėra identifikuojami PPTF tikslais, kai žaidžiama iki 1 000 EUR. Sektorius neturi sistemos, kuri leistų stebėti susijusias operacijas.</p> <p>Lošimo automatai turi elektroninius skaitiklius, dėl kurių yra sudėtinga įterpti fiktyvius laimėjimus ar įmokas.</p> <p>Skaitikliai ir įėjimas filmuojami HD formatu, o vaizdo įrašas saugomas 180 dienų.</p> <p>Per dvejus metus visi lošimo automatai bus sujungti į vieną tiesioginę sistemą, kuri priežiūros institucijai leis stebėti lošimo automatų veiklą.</p>	

Pažeidžiamumas <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: N/A
Neaktualu.	

Riziką mažinančios priemonės
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leisti naudoti debeto korteles, siekiant sumažinti grynujų pinigų kiekį. 2. Nustatyti grynujų pinigų kiekio naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną sumą vienam asmeniui per tam tikrą laikotarpį. 3. Skatinti įdiegti ir naudoti žaidėjų korteles, prietaisus, kuriuos naudoja azartinių lošimų paslaugų teikėjai, norėdami sekti lošėjų laiką ir lošimų kiekį, kad palengvintų klientų identifikavimą ir apribotų grynujų pinigų naudojimą. 4. Priežiūros institucijos turi atlikti pakankamai patikrinimų vietoje, atsižvelgiant į PPTF riziką ir sektoriaus pažangą PPP / KTF srityje. Taip pat turėtų būti naudojamas slaptojo pirkėjo metodas. 5. Padėti lošimo automatų sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant kasmetinius mokymus, pritaikytus lošimo automatų sektoriui, ir teikiant rekomendacijas, susijusias su klientų tikrinimo procedūromis ir PPP/KTF reikalavimų įgyvendinimu. Pačiam sektoriui daugiau dėmesio skirti PPTF rizikų prevencijai, PPTF schemų identifikavimui ir suvokimui didinti.

6. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip lošimo automatų sektorius vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamasis dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje.
7. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas.

7.2.6.3. Produktas: lažybos

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėlis sukuria sutartų varžybų schemas.
2. Nusikaltėlis, norėdamas išplauti pinigus, lažinasi už garantuotą pergalę (labai tikėtiną rezultatą), taip įnešdamas pinigus į lažybų sistemą, ir, galiausiai laimėjęs, susigrąžina pinigus kaip laimėjimą (konvertavimas).
3. Nusikaltėliai pradeda lažybų verslą, kad plautų pinigus, organizuodami fiktyvias lažybas.
4. Nusikaltėlis, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus ir norėdamas juos išplauti, nuperka laimėjimo pažymą iš kitų žaidėjų.

Grėsmė | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Lažybų sektorius susiduria su nusikaltėlių įsiskverbimo rizika, kuomet nusikaltėliai gali įsteigti lažybų verslą. Norėdami likti neatskleistais, tikrieji naudos gavėjai (susiję su didesne PP rizika, pvz., PEP ir asmenys iš aukštos rizikos šalių) gali slėpti savo tapatybę ir likti anonimiški, naudodamiesi trečiosiomis šalimis, kurios gali registruotis ir gauti laimėjimus.

Dėl greito pinigų pervedimo ir didelių sumų konvertavimo lažybų veikla patraukli tiems, kurie turi ketinimų užsiimti pinigų plovimo veikla.

Grėsmė | *Teroristų finansavimas*

Balai: N/A

Neaktualu.

Pažeidžiamumas | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Lažybų punktų veikla pagrįsta grynujų pinigų naudojimu.

Kadangi sektorius neteikė STR ir CTR, gali būti laikoma, kad lažybų sektorius prastai suvokia pinigų plovimo riziką.

Sektoriumi kyla sunkumų stebint susijusius sandorius, nes sumoms iki 1 000 EUR teisinis reglamentavimas nereikalauja identifikuoti klientų. Žaidėjų kortelės, kaip ir pažymos apie laimėjimo išmokėjimą, yra anoniminės, t. y. nenurodomas konkretus asmuo.

Grynujų pinigų (kuriuos duoda žaidėjas) skaičiavimus, atliekamus kasininko, ir įėjimas filmuojamas HD formatu, o vaizdo įrašas saugomas 180 dienų.

Pažeidžiamumas <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: N/A
Neaktualu.	

Riziką mažinančios priemonės
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leisti naudoti debeto korteles, siekiant sumažinti grynujų pinigų kiekį. 2. Nustatyti grynujų pinigų kiekio naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną sumą vienam asmeniui per tam tikrą laikotarpį. 3. Skatinti naudoti vardines žaidėjų korteles. 4. Priežiūros institucijos turi atlikti pakankamai patikrinimų vietoje, atsižvelgiant į PPTF riziką ir sektoriaus pažangą PPP / KTF srityje. Taip pat turėtų būti naudojamas slaptojo pirkėjo metodas. 5. Padėti lažybų sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant kasmetinius mokymus, pritaikytus lažybų sektoriui, ir teikiant rekomendacijas, susijusias su klientų tikrinimo procedūromis ir PPP/KTF reikalavimų įgyvendinimu. Pačiam sektoriui daugiau dėmesio skirti PPTF rizikų prevencijai, PPTF schemų identifikavimui ir suvokimui didinti. 6. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip lažybų sektorius vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamasis dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje. 7. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas.

7.2.6.4. Produktas: loterijos

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikaltėlis, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, perka laimingą loterijos bilietą iš laimėtojo. 2. Nusikaltėliai pradeda loterijų verslą, norėdami išplauti pinigus.

Grėsmė <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 2
Loterijų sektorius susiduria su nusikaltėlių įsiskverbimo rizika, kuomet nusikaltėliai gali įsteigti loterijų verslą. Loterijos, kaip pinigų plovimo kanalas, nėra patrauklus nusikaltėliams dėl mažo laimėjimų skaičiaus, vidutiniškai mažų statymų ir laimėjimų, kurie suteikia mažiau galimybių plauti pinigus.	

Grėsmė <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: N/A
Neaktualu.	

Pažeidžiamumas <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 2
Remiantis gautais statistiniais duomenimis, 2016–2018 m. laikotarpiu, loterijų sektorius kompetentingoms institucijoms nepateikė jokių CTR ir STR pranešimų. Nejmanoma kontroliuoti, kad laimėti bilietai, kurie nėra personalizuoti, nebūtų parduodami nusikaltėliams. Kliento tapatybės nustatymas atliekamas tik tuo atveju, jei laimėjimas viršija 1 000 EUR.	

Neaktualu.

Riziką mažinančios priemonės

1. Padėti loterijų sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant kasmetinius mokymus, pritaikytus loterijų sektoriui, ir teikiant rekomendacijas, susijusias su klientų tikrinimo procedūromis ir PPP/KTF reikalavimų įgyvendinimu.
2. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip loterijų sektorius vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamasis dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje.
3. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas.

7.2.6.5. Produktas: nuotoliniai lošimai

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Pinigų mulas savo paskyrą suteikia nusikaltėliui, kad šis galėtų užsiimti internetinių lošimų veikla, kaip priemone plauti pinigus. Nusikaltėliai gali nusipirkti paskyrą už didesnę kainą nei paskyroje esanti lėšų suma.
2. Nusikaltėliai pradeda nuotolinio lošimo verslą, kad galėtų plauti pinigus.
3. Nusikaltėlis, naudodamas nuotolinių lošimų internetines svetaines, įneša į lošimų paskyrą neteisėtu būdu įgytas lėšas ir nelošdamas gauna lėšų išmokėjimą.
4. Nusikaltėliai naudoja kelis specialiai nusamdytus asmenis, vadinamuosius „smurfus“, kurie lošia internete vienas prieš kitą naudodami neteisėtu būdu įgytas lėšas. Vienas iš „smurfų“ gauna visą sumą kaip laimėtojas ir atsiima laimėjimą kaip teisėtas pajamas iš azartinių lošimų.
5. Nusikaltėliai internete surengia fiktyvias (neegzistuojančias) varžybas ar įvykius ir lažinasi iš jų, taip užtikrindami laimėjimą.

Grėsmė | | *Pinigų plovimas*

Balai: 3

Nuotolinių lošimų sektorius susiduria su nusikaltėlių įsiskverbimo rizika, kuomet nusikaltėliai gali įsteigti nuotolinių lošimų verslą.

Šis sektorius yra patrauklus plauti pinigus dėl didelės operacijų apimties, greitų pervedimų (įskaitant tarptautinius) ir žemų tapatybės identifikavimo reikalavimų, kurie leidžia lengvai konvertuoti neteisėtu būdu įgytas lėšas į teisėtas pajamas iš azartinių lošimų.

Grėsmė | | *Teroristų finansavimas*

Balai: N/A

Neaktualu.

Pažeidžiamumas <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 2
<p>Didelis priežiūros institucijos atliktų 2016–2018 m. patikrinimų skaičius rodo gerą nuotolinių lošimų keliamos rizikos suvokimą.</p> <p>Sektorius nėra homogeniškas; kai kurie nuotolinių lošimų operatoriai turi geresnes procedūras ir griežčiau laikosi PPP / KTF reikalavimų nei kiti.</p> <p>Kadangi visi žaidimai vyksta internetu, yra geras atsekamumas auditui. Atliekamas visų žaidėjų tapatybės nustatymas, nepaisant sumų dydžio; tačiau lėšų šaltinio patikra neatliekama, nes pasikliaujama bankais ir mokėjimo įstaigomis (grynieji pinigai sektoriuje nenaudojami).</p>	

Pažeidžiamumas <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: N/A
Neaktualu.	

Riziką mažinančios priemonės
<ol style="list-style-type: none"> 1. Padėti nuotolinių lošimų sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant kasmetinius mokymus, pritaikytus nuotolinių lošimų sektoriui, ir teikiant rekomendacijas, susijusias su klientų tikrinimo procedūromis ir PPP / KTF reikalavimų įgyvendinimu. 2. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip nuotolinių lošimų sektorius vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamasis dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje. 3. Apibendrinti pranešimų apie įtartinas operacijas duomenis ir pasidalyti žiniomis apie galimas PPTF schemas. 4. Įvertinti nuotolinių lošimų kibernetinio saugumo riziką, siekiant nustatyti ir užkirsti kelią pinigų plovimui.

7.2.7. Tauriųjų metalų, brangakmenių prekyba

RIZIKOS SCENARIJAI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikaltėlis, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, įsigyja brangakmenių ar tauriųjų metalų. 2. Teroristai ar jų bendrininkai parduoda per plėšimus įsigytus tauriuosius metalus ar brangakmenius teroristinei veiklai finansuoti.

Grėsmė <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 4
Nusikaltėliai teikia pirmenybę tauriesiems metalams ir brangakmeniams, pavyzdžiui, auksui ir deimantams, nes juos lengva laikyti ir parduoti.	

Grėsmė <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: 3
Didelės vertės turto pardavimo pajamos gali būti panaudotos nusikalstamoms operacijoms finansuoti. Brangakmeniai ir auksas yra ypač patrauklūs teroristų grupuotėms, esančioms konfliktų zonose, nes juos lengva pervežti į kitas šalis. Taip pat toks turtas yra pelningas finansavimo šaltinis.	

Pažeidžiamumas <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 3
Iki 80 % didelės vertės turto sandorių buvo sudaromi atsiskaitant grynaisiais pinigais. Sektorius neatitinka PPP/KTF reikalavimų, todėl yra pažeidžiamas. Pardavėjai nerenka informacijos apie lėšų šaltinį ir netikrina jo, nevykdo PEP, tarptautinių finansinių sankcijų, neigiamos informacijos žiniasklaidoje patikrų. 2016–2018 m. nebuvo pateiktas nei vienas STR ir tik viena juvelyrinė parduotuvė pateikė CTR pranešimų.	

Pažeidžiamumas <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: 3
Teroristų finansavimui taikomas toks pats pažeidžiamumo vertinimas, kaip ir pinigų plovimui.	

Riziką mažinančios priemonės	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Deimantus pardavinėjančiose įmonėse, aukso prekybos vietose atlikti pakankamą kiekį patikrinimų iš anksto neįspėjus, kad būtų nustatyta, kaip laikantis PPP / KTF reikalavimų, atliekami klientų tikrinimai. Taip pat pasitelkti į pagalbą sektoriaus ekspertus, kad patikrintų prekių kilmę. 2. Padėti sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant mokymus apie klientų dalykinių santykių stebėseną ir kitus PPP / KTF reikalavimus. 3. Nustatyti grynujų pinigų naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną atsiskaitymo grynaisiais pinigais sumą. 	

7.2.8. Kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų prekyba

RIZIKOS SCENARIJAI	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nusikaltėlis, naudodamas neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, įsigyja kilnojamųjų kultūros vertybių ir antikvarinių daiktų. 2. Teroristai ar jų bendrininkai parduoda per plėšimus įsigytus antikvarinius daiktus ir kitas kultūros vertybes teroristinei veiklai finansuoti. 	

Grėsmė <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 3
Nusikaltėliams yra patogų įsigyti kilnojamųjų kultūros vertybių ar antikvarinių daiktų už neteisėtu būdu įgytus grynuosius pinigus, o vėliau juos parduoti, tačiau tai reikalauja specifinių žinių, siekiant parduoti daiktus už geriausią kainą.	

Grėsmė <i>Teroristų finansavimas</i>	Balai: 3
Didelės vertės turto pardavimo pajamos gali būti panaudotos nusikalstamoms operacijoms finansuoti. Taip pat toks turtas yra pelningas finansavimo šaltinis.	

Pažeidžiamumas <i>Pinigų plovimas</i>	Balai: 3
--	-----------------

Iki 80 % didelės vertės turto sandorių buvo sudaromi atsiskaitant grynaisiais pinigais. Sektorius neatitinka PPP/KTF reikalavimų, todėl yra pažeidžiamas. Pardavėjai nerenka informacijos apie lėšų šaltinį ir netikrina jo, nevykdo PEP, tarptautinių finansinių sankcijų, neigiamos informacijos žiniasklaidoje patikrų.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas

Balai: 3

Teroristų finansavimui taikomas toks pats pažeidžiamumo vertinimas, kaip ir pinigų plovimui.

Riziką mažinančios priemonės

1. Antikvarinių prekių parduotuvėse atlikti pakankamą kiekį patikrinimų iš anksto neįspėjus, kad būtų nustatyta, kaip laikantis PPP / KTF reikalavimų, atliekami klientų tikrinimai. Taip pat pasitelkti į pagalbą sektoriaus ekspertus, kad patikrintų prekių kilmę.
2. Padėti sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant mokymus apie klientų dalykinių santykių stebėseną ir kitus PPP / KTF reikalavimus.
3. Nustatyti grynųjų pinigų naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną atsiskaitymo grynaisiais pinigais sumą.

7.2.9. Prekyba atsiskaitant grynaisiais pinigais

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėlis, naudodamas nusikalstamu būdu įgytus grynuosius pinigus, įsigyja kilnojamąjį turtą, pvz., transporto priemones, jachtas ir kitą vertingą turtą.
2. Nusikaltėliai, norėdami legalizuoti nusikalstamu būdu įgytus grynuosius pinigus, pradeda verslą, arba randa bendrininkų, turinčių verslą, kuriame dominuoja gryniesi pinigai, kad galėtų pagrįsti lėšų šaltinį, nurodant fiktyvią ekonominę veiklą.
3. Teroristinės grupuotės turi verslą, kuriame dominuoja gryniesi pinigai, norėdamos išplauti pinigus ir (arba) parduoti didelės vertės prekes, tokias kaip antikvariniai daiktai ir juvelyriniai dirbiniai, ir panaudoti šias lėšas teroristinei veiklai finansuoti.

Grėsmė | | Pinigų plovimas

Balai: 4

Nusikaltėliai teikia pirmenybę gryniesiems pinigams, kurie gali būti greitai perkelti kitur ir kurie leidžia lengvai paslėpti nusikalstamu būdu įgytas pajamas.

Prekyba atsiskaitant grynaisiais pinigais laikoma vienu iš lengviausių būdų paslėpti nusikalstamu būdu įgytas pajamas, nes šiam *modus operandi* nereikia specialių žinių ar planavimo.

Dėl didelės vertės ir paklausos transporto priemonės yra viena pagrindinių prekių. Nusikaltėliai gali nusipirkti transporto priemonių naudodami nusikalstamu būdu įgytus grynuosius pinigus, ypač ten, kur grynųjų pinigų mokėjimai nėra ribojami, pavyzdžiui, naudotų transporto priemonių rinkoje.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas

Balai: 4

Teroristų grupuotės, pirkdamos joms reikalingus pirkinius, dažnai atsiskaito grynaisiais pinigais, nes šie yra patrauklūs, jais atsiskaitant beveik neįmanoma aptikti mokėtojo ir jiems naudoti nereikia specialių žinių.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 4**

Grynųjų pinigai, naudojami versle, leidžia atlikti greitus ir anonimiškus sandorius.

Grynųjų pinigų atsiskaitymais paremto verslo sektoriaus, kuriam netaikomi PPP / KTF reikalavimai, PPTF rizikos suvokimas yra mažas; pardavėjai netikrina klientų lėšų šaltinio ir nevykdo PEP, tarptautinių finansinių sankcijų, neigiamos informacijos žiniasklaidoje patikrų.

Dalis klientų yra nerezidentai, ypač naudotų transporto priemonių rinkoje. Lietuvos įstatymuose nėra numatyti grynųjų pinigų apribojimai, todėl Lietuva yra pažeidžiamesnė nei kitos ES šalys, turinčios tokius apribojimus.

2016–2018 m. automobilių transporto įmonėse iki 33 proc. visų sudarytų sandorių buvo atliekama grynaisiais pinigais. Naudotų transporto priemonių rinkoje šis skaičius gali būti daug didesnis, tačiau oficialios statistikos nėra.

Pažeidžiamumas | | Teroristų finansavimas**Balai: 4**

Teroristų finansavimui taikomas toks pats pažeidžiamumo vertinimas kaip ir pinigų plovimui.

Riziką mažinančios priemonės

1. Nustatyti grynųjų pinigų naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną atsiskaitymo grynaisiais pinigais sumą.
2. Rengti mokymo kursus ir teikti gaires apie PPTF riziką didinančius veiksnius.
3. Atlikti nuolatinį stebėjimą, kaip laikomasi PPP / KTF reikalavimų, ir parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant patikrinti, kaip prekiautojai, prekiaujantys prekėmis, kurių vertė viršija 10 000 EUR, laikosi PPP / KTF reikalavimų.

7.2.10. Prekyba nekilnojamoju turtu

RIZIKOS SCENARIJAI

1. Nusikaltėlis nekilnojamąjį turtą perka atsiskaitydamas nusikalstamu būdu įgytais grynaisiais pinigais.

Grėsmė | | Pinigų plovimas**Balai: 4**

Pinigų plovimo tikslais nekilnojamojo turto sektorius dažnai naudojamas kartu su notarų pagalba.

Kadangi įsigyti nekilnojamąjį turtą nereikia specialių žinių ar sugebėjimų, nusikaltėliams tokia schema atrodo finansiškai patraukli legalizuoti nusikalstamu būdu įgytus pinigus.

Grėsmė | | Teroristų finansavimas**Balai: 4**

Teroristas ar bendrininkas gali nusipirkti nekilnojamąjį turtą, atsiskaitydamas nusikalstamu būdu įgytais grynaisiais pinigais, o vėliau tą turtą pardavęs ar išnuomojęs, gali finansuoti teroristinę veiklą. Teisininkai dažniausiai tarpininkauja įsigyjant nekilnojamąjį turtą.

Pažeidžiamumas | | Pinigų plovimas**Balai: 4**

Vis dar nemaža dalis nekilnojamojo turto Lietuvoje įsigyjama, atsiskaitant grynaisiais pinigais.

Dauguma nekilnojamojo turto agentų, kurie kaip įpareigoti subjektai privalo laikytis PPP / KTF teisinio reglamentavimo, neatlieka išsamaus kliento tikrinimo, netikrina lėšų šaltinio ir nevykdo PEP,

tarptautinių finansinių sankcijų, neigiamos informacijos žiniasklaidoje patikrų ir nerenka kitos informacijos, kuri numatoma PPP / KTF reikalavimuose.

Nekilnojamojo turto sektorius nėra homogeniškas ir gerai organizuotas, kad būtų galima vertinti pinigų plovimo rizikos suvokimą. Nepaisant to, pinigų plovimo schema naudojant nekilnojamąjį turtą yra gerai žinoma.

Pažeidžiamumas | | *Teroristų finansavimas*

Balai: 4

Teroristų finansavimui taikomas toks pats pažeidžiamumo vertinimas kaip ir pinigų plovimui.

Riziką mažinančios priemonės

1. Parengti metines ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi, siekiant įsitikinti, kaip nekilnojamojo turto sektorius vykdo klientų dalykinių santykių stebėseną, kaip nustato ir tikrina naudos gavėjus, remdamasis dokumentais, duomenimis ar informacija, gauta iš patikimo ir nepriklausomo šaltinio, kaip rengia įtartinų operacijų ataskaitas ir kokias kitas vidaus kontroles taiko PPP / KTF srityje.
2. Padėti nekilnojamojo turto sektoriui PPP / KTF srityje, rengiant mokymus ir teikiant rekomendacijas, susijusias su klientų dalykinių santykių stebėseną ir kitų PPP / KTF reikalavimų įgyvendinimu.
3. Nustatyti grynujų pinigų naudojimo apribojimus, įvedant maksimalią leistiną atsiskaitymo grynaisiais pinigais sumą.

1 priedas. NRV metodologija

NACIONALINIO PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKOS VERTINIMO METODOLOGIJA

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo metodologija (toliau – Metodologija) parengta atsižvelgiant į Europos Komisijos patvirtintą pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką Europos Sąjungos vidaus rinkai, įvertinimo metodologiją ir nustato Nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos identifikavimo, vertinimo ir riziką mažinančių priemonių nustatymo (toliau – bendrai rizikos vertinimas arba NRV), atliekamo vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (toliau – Įstatymas) 28 straipsniu, būdus ir tvarką.
2. Metodologijoje vartojamos sąvokos:
  - 2.1. Grėsmė – asmuo ar žmonių grupė, objektas ar veikla, galintys pakenkti finansų sistemai, visuomenės saugumui. Pinigų plovimo (toliau – PP) ir terorizmo finansavimo (toliau – TF, abu kartu – PPTF) kontekste tai apima patrauklumą (žinomą konkrečios grėsmės sėkmingą ar nesėkmingą panaudojimą PPTF tikslams pasiekti) ir galimybę nusikaltėliams panaudoti konkrečią grėsmę nusikalstamu būdu gautam turtui legalizuoti ar teroristinei veiklai finansuoti, remti.
  - 2.2. Pažeidžiamumas – teisinių, kontrolės priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią grėsmės realizavimui, visuma ir efektyvumas, atsižvelgiant į grėsmės mastą ir suvokimą. PPTF rizikos vertinimo kontekste tai yra kovos su PP ir TF sistemų ar kontrolės trūkumai arba tam tikros šalies ypatybės. Pažeidžiamumas taip pat gali apimti tam tikro sektoriaus, finansinio produkto ar paslaugos ypatybes, dėl kurių jie tampa patrauklūs įgyvendinti PP ar TF tikslus.
  - 2.3. Rizika – grėsmė pasinaudoti sektoriaus, produktų ir paslaugų pažeidžiamumu PPTF tikslais.
  - 2.4. Sektorius – profesijų grupė ir įmonių kategorijos (finansinės ar nefinansinės), kuriomis gali būti piktnaudžiaujama PPTF tikslais. Šis apibrėžimas apima mažiausiai šiuos subjektus:
    - a) finansų įstaigas;
    - b) auditorius ir audito įmones;
    - c) buhalterinės apskaitos ar mokesčių konsultavimo paslaugas teikiančios įmones;
    - d) notarus, notaro atstovus ir teisę atlikti notarinius veiksmus turinčius asmenis, taip pat advokatus ir advokatų padėjėjus, tiek veikiančius kliento vardu ir jo naudai, tiek ir padedančius klientui planuoti ar atlikti nekilnojamojo turto ar įmonių pirkimo ar pardavimo, klientų pinigų, vertybinių popierių ar kito turto valdymo, banko ar vertybinių popierių sąskaitų atidarymo ar valdymo, įnašų, reikalingų juridiniams asmenims ir kitoms organizacijoms įsteigti, veikti ar valdyti, organizavimo, patikos ar bendrovių steigimo ir administravimo paslaugų teikėjų atsiradimo arba sukūrimo, veikimo ar valdymo sandorius ir (ar) su jais susijusius sandorius;
    - e) patikos ar bendrovių steigimo ar administravimo paslaugų teikėjus;
    - f) nekilnojamojo turto agentus;
    - g) asmenis, kurie verčiasi ūkine komercine veikla, apimančia prekybą brangakmeniais, tauriaisiais metalais, kilnojamosiomis kultūros vertybėmis, antikvariniais daiktais ar

kitu turtu, kurio vertė lygi arba viršija 10 000 eurų ar ją atitinkančią sumą užsienio valiuta, nesvarbu, ar sandoris atliekamas vienos, ar kelių susijusių operacijų metu, jeigu atsiskaitoma grynaisiais pinigais;

h) azartinius lošimus ir loterijas organizuojančios bendrovės.

2.5. Kitos Metodologijoje vartojamos sąvokos atitinka Įstatyme vartojamas sąvokas.

3. NRV (Metodologijos 1 priedas) sudaro trys pagrindiniai etapai:
  - 3.1. rizikos identifikavimas;
  - 3.2. rizikos vertinimas;
  - 3.3. riziką mažinančių priemonių identifikavimas.
4. NRV atliekamas vadovaujantis NRV schema (Metodologijos 2 priedas).
5. NRV atlieka Įstatyme nustatytos institucijos, atsakingos už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimą, koordinuodamos savo veiksmus. Įstatymo 4 straipsnio 1–8 dalyse nurodytos institucijos, atlikdamos sektoriaus pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo rizikos vertinimą, mutatis mutandis vadovaujasi šia metodologija. Sektoriaus pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo rizikos vertinimas yra sudedamoji NRV dalis.

II SKYRIUS

RIZIKOS IDENTIFIKAVIMAS

6. Rizikos identifikavimo etapu nustatomas žinomų ar galimų PPTF grėsmių sąrašas, atsižvelgiant į sektorius, produktus, paslaugas, kurias nusikaltėliai naudoja ar gali naudoti PPTF. Šiame etape taip pat nustatomi rizikos scenarijai.
7. Nustatant riziką, duomenys ir informacija renkama iš:
  - 7.1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
  - 7.2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos;
  - 7.3. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
  - 7.4. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos;
  - 7.5. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos;
  - 7.6. Generalinės prokuratūros;
  - 7.7. Lietuvos teismų administracijos;
  - 7.8. Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
  - 7.9. Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
  - 7.10. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos;
  - 7.11. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
  - 7.12. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento;
  - 7.13. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
  - 7.14. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
  - 7.15. Lietuvos banko;
  - 7.16. Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;
  - 7.17. Lietuvos advokatūros;
  - 7.18. Lietuvos notarų rūmų;
  - 7.19. Lietuvos auditorių rūmų;
  - 7.20. Lietuvos antstolių rūmų;
  - 7.21. Lietuvos prabavimo rūmų;

- 7.22. Kultūros paveldo departamento prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos;
- 7.23. bent po 10 (jeigu tiek yra) privataus sektoriaus atstovų ir profesijos asociacijų (jeigu yra) iš visų PPTF prevencijos sistemoje dalyvaujančių verslo ir profesijų sričių.
8. Nustatant riziką, vertinama bent ši informacija:
- 8.1. Lietuvos PPTF prevenciją reglamentuojantys teisės aktai, gairės ir rekomendacijos;
  - 8.2. tarptautiniai PPTF prevenciją reglamentuojantys teisės aktai, gairės ir rekomendacijos;
  - 8.3. Europos Komisijos atlikto pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo Europos Sąjungos mastu rezultatai ir Europos Sąjungos valstybėms narėms teikiamos rekomendacijos dėl nustatytai rizikai mažinti tinkamų priemonių;
  - 8.4. Europos Tarybos Ekspertų komiteto dėl priemonių, nukreiptų kovai su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu (Moneyval) ekspertų atlikto Lietuvos vertinimo rezultatai ir rekomendacijos;
  - 8.5. paskutinio Lietuvos Respublikos nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo rezultatai ir nustatytai rizikai mažinti taikytos priemonės;
  - 8.6. Metodologijos 7 punkte nurodytų institucijų veiklos ataskaitos, pateikti duomenys ir informacija;
  - 8.8. priežiūros institucijų statistiniai duomenys, susiję su sektoriaus dydžiu ir svarba, įskaitant kiekvieno sektoriaus subjektų ir asmenų skaičių bei reikšmę ekonomikai;
  - 8.9. priežiūros institucijų duomenys apie žmogiškuosius ir finansinius išteklius, skirtus pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijai;
  - 8.10. priežiūros institucijų duomenys apie priežiūros veiksmų ir poveikio priemonių, taikytų už įstatymo nuostatų pažeidimus, skaičių per metus;
  - 8.11. užregistruotų nusikalstamu būdu gauto turto legalizavimo ar teroristinės veiklos finansavimo ir rėmimo nusikalstamų veikų, įtariamųjų, kaltinamųjų, nuteistųjų asmenų skaičių per metus; duomenis apie pirminius nusikaltimus (nusikaltimai, kuriuos vykdant buvo įgytas legalizuotas ar bandomas legalizuoti turtas), jeigu tokia informacija turima; turtą, kuriam buvo taikytas laikinasis nuosavybės teisių apribojimas, jo vertę, teismo sprendimu konfiskuotą turtą, jo vertę;
  - 8.12. pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius skaičius;
  - 8.13. Metodologijos 7 punkte nurodytų institucijų, finansų įstaigų ir kitų įpareigotųjų subjektų, profesijos asociacijų atsakymai į klausimynus, skirtus NRV, interviu metu gauti atsakymai;
  - 8.14. nacionalinės ir tarptautinės žiniasklaidos priemonėse skelbiama informacija;
  - 8.15. Lietuvos ekonominis, geografinis, politinis, teisinis kontekstas.
9. Atsižvelgiant į surinktą informaciją, rizika identifikuojama, naudojant, jei įmanoma, vieną ar daugiau šių metodų:
- 9.1. kolektyvinį naujų idėjų svarstymą atlieka ekspertai, siekdami surinkti ir įtraukti į sąrašą kuo daugiau idėjų. Kolektyviniame naujų idėjų svarstyme nėra svarbu, kad idėja yra nereikšminga ar nesusijusi su svarstoma problema – ji vis tiek bus įtraukta į sąrašą, siekiant sukurti hipotezes, galinčias padėti tiksliai atskleisti riziką. Ekspertai, dalyvaujantys šiame svarstyme, privalo susipažinti su dokumentais iki kolektyvinio naujų idėjų svarstymo sesijos, siekiant maksimalių rezultatų;
  - 9.2. Delfų metodas, atliekamas naudojant interaktyvius prognozavimo veiksmus, kuriuos, naudodama klausimynus, vykdo ekspertų grupė. Ekspertai pateikia atsakymus į klausimus, pagrįsdami savo nuomonę keliais etapais bei turėdami galimybę peržiūrėti ar pakeisti savo atsakymus, kol pasiekiamas bendras susitarimas tam tikru klausimu. Ekspertai, prieš atlikdami

- šį tyrimą, privalo susipažinti su dokumentais, kad parengtų tinkamus atsakymus į šiame tyrime naudojamus klausimynus;
- 9.3. apklausos, klausimynai ir interviu. Šios priemonės naudingos tiesioginiam informacijos rinkimui iš asmenų ar subjektų, užimančių svarbiausias pozicijas pinigų plovimo prevencijos ir kovos su teroristų finansavimu sistemoje;
- 9.4. hipotetinis metodas apima tikslumo bandymus, vertinant prielaidų neapibrėžtumą ir prieštarumą, hipotezes ir „kas, jeigu“ scenarijus, padedančius ekspertui nustatyti rizikas.
10. Atliekant NRV, vertinama informacija gali būti tikslinama bet kuriame NRV etape.

III SKYRIUS

RIZIKOS VERTINIMAS

11. Atliekant rizikos vertinimą, laikoma, kad PPTF daro nuolatinį neigiamą poveikį ir didelę žalą finansų sistemai, visuomenės saugumui, todėl rizikos poveikis (pasireiškimo pasekmės) visada laikomas aukštu ir jo vertė nėra atskirai vertinama.
12. Atliekant rizikos vertinimą, analizuojama su identifikuota rizika susijusi grėsmė ir pažeidžiamumas.
13. Grėsmė vertinama keturių balų sistemoje (Metodologijos 3 priedas):
- 13.1. maža (1 balas);
  - 13.2. vidutinė (2 balai);
  - 13.3. didelė (3 balai);
  - 13.4. labai didelė (4 balai).
14. Pažeidžiamumas vertinamas keturių balų sistemoje (Metodologijos 4 priedas):
- 14.1. mažas (1 balas);
  - 14.2. vidutinis (2 balai);
  - 14.3. didelis (3 balai);
  - 14.4. labai didelis (4 balai).
15. Rizikos dydį lemia grėsmės ir pažeidžiamumo derinys. Rizikos vertinimo matrica, nustatanti rizikos dydį, grindžiama taikant 40 % grėsmės ir 60 % pažeidžiamumo svorį. Daroma prielaida, kad pažeidžiamumo lygis gali padidinti patrauklumą, taigi ir ketinimą nusikaltėliams pasinaudoti tam tikru *modus operandi*, kas galiausiai lemia grėsmės lygį.
16. Rizikos dydis nustatomas naudojant rizikos vertinimo matricą (Metodologijos 5 priedas). Rizikos dydis laikomas mažu, kai rizika vertinama nuo 1 iki 1,5 bendro balo; vidutiniu – kai rizika vertinama nuo 1,6 iki 2,5 bendro balo; dideliu – kai rizika vertinama nuo 2,6 iki 3,5 bendro balo, labai dideliu – kai rizika vertinama nuo 3,6 iki 4 bendro balo.

IV SKYRIUS

RIZIKĄ MAŽINANČIŲ PRIEMONIŲ NUSTATYMAS

17. Rizikai, kurios nustatytas rizikos dydis laikomas vidutiniu, dideliu, labai dideliu, parengiamos ją mažinančios priemonės ir šios priemonės pagal kompetenciją priskiriamos atsakingai institucijai įgyvendinti, nustatant priemonės įgyvendinimo terminą.
18. Atsižvelgdamas į parengtas priemones nustatytai rizikai mažinti, NRV atliekantis subjektas (paslaugos teikėjas) parengia nustatytą riziką mažinančių priemonių planą.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

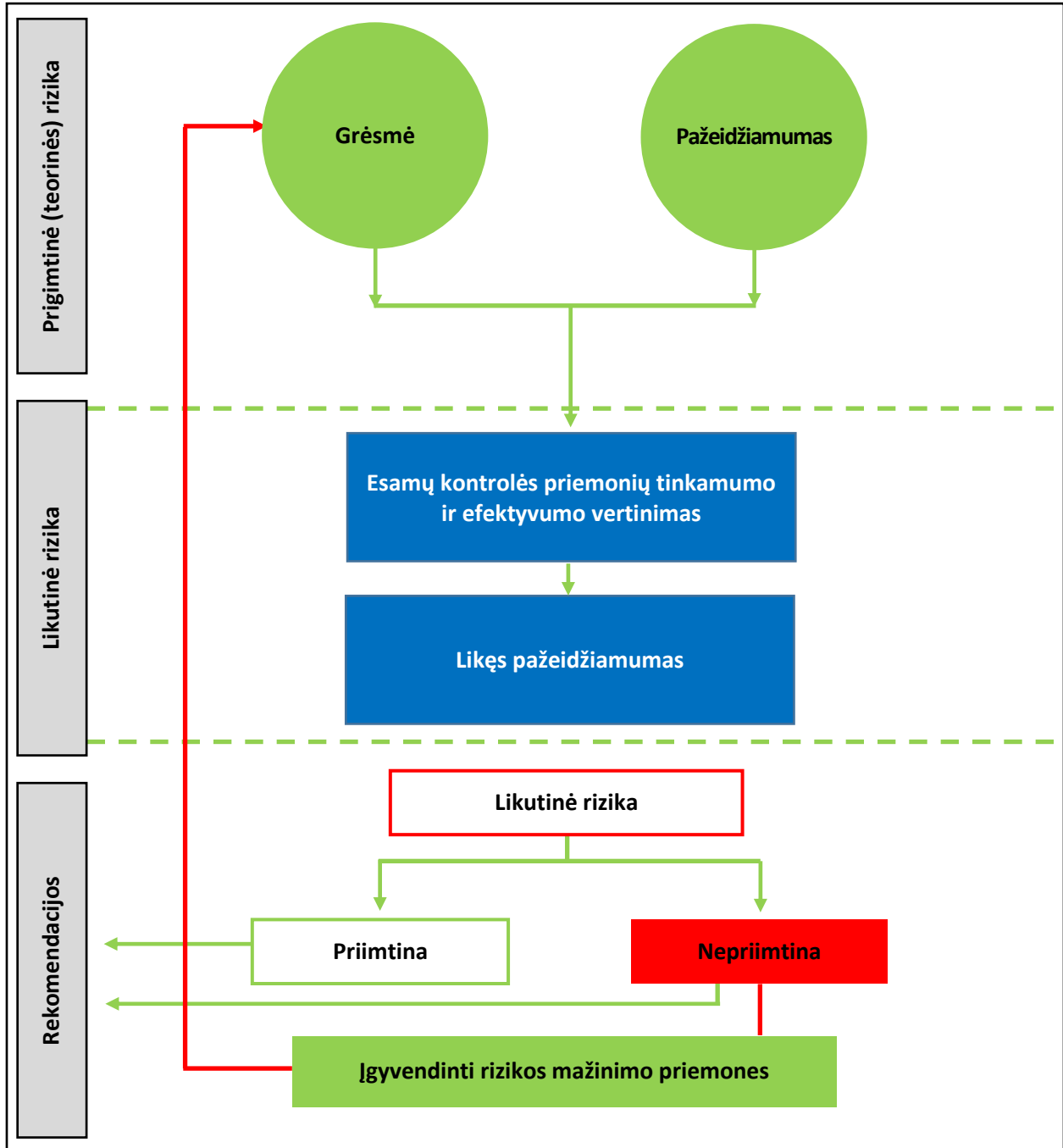
19. Po rizikos identifikavimo, rizikos vertinimo, riziką mažinančių priemonių nustatymo yra parengiama NRV ataskaita, kurioje aprašoma:
    - 19.1. Lietuvos ekonominis, geografinis, politinis, teisinis kontekstas;
    - 19.2. institucijų funkcijos pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos srityje;
    - 19.3. žmogiškieji ir finansiniai ištekliai, skirti pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijai, jeigu ši informacija turima;
    - 19.4. konkretus sektorius, produktas, paslauga;
    - 19.5. sektoriaus, produkto, paslaugos grėsmė, ir jos įvertinimas balais;
    - 19.6. sektoriaus, produkto, paslaugos pažeidžiamumas ir jo įvertinimas balais;
    - 19.7. sektoriaus, produkto, paslaugos rizikos dydis;
    - 19.8. riziką mažinančios priemonės, jeigu nustatytas rizikos dydis laikomas vidutiniu, dideliu, labai dideliu.
  20. NRV ataskaitoje nenurodomi nevieši duomenys ir informacija.
  21. NRV ataskaita lietuvių ir anglų kalbomis skelbiama Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje www.fntt.lt.
  22. NRV atlikimui gali būti perkama paslauga arba pasitelkiamas privatus asmuo, teikiantis tokią paslaugą.
  23. NRV ataskaita ir Riziką mažinančių priemonių planas tvirtinami Darbo grupės pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos veiklai koordinuoti, sudarytos Ministro Pirmininko 2013 05-02 potvarkiu Nr. 154 „Dėl darbo grupės sudarymo“.
  24. Kai ši metodologija tam tikrų NRV atlikimo veiksmų nereglamentuoja, vadovaujamosi Europos Komisijos patvirtinta pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką Europos Sąjungos vidaus rinkai, įvertinimo metodologija.
-

NACIONALINIO PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKOS VERTINIMO ETAPAI

NACIONALINIO PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO RIZIKOS VERTINIMO SCHEMA

NRV metodologija. 3 priedas

GRĖSMĖS VERTINIMO BALAI

<p>MAŽA (1 balas)</p>	<p>Nėra įrodymų, kad nusikaltėliai ketintų išnaudoti šį <i>modus operandi</i> PPTF tikslais. <i>Modus operandi</i> yra labai sunku įgyvendinti ir (arba) tai gali kainuoti daugiau nei kitos galimybės. Nėra įrodymų, kad nusikaltėliai turėtų reikiamų gebėjimų panaudoti šį <i>modus operandi</i>. Šis <i>modus operandi</i> reikalauja sudėtingo planavimo, specifinių gebėjimų ir techninių žinių. Grėsmė, susijusi su šio <i>modus operandi</i> naudojimu, yra maža.</p>
<p>VIDUTINĖ (2 balai)</p>	<p>Nusikaltėliai gali turėti neapibrėžtų ketinimų išnaudoti šį <i>modus operandi</i> PPTF tikslais. <i>Modus operandi</i> yra sunku įgyvendinti ir (arba) tai gali kainuoti daugiau nei kitos galimybės. Yra keletas įrodymų, jog nusikaltėliai turi tam tikrų būtinų pajėgumų, kad galėtų pasinaudoti šiuo <i>modus operandi</i>. Šis <i>modus operandi</i> reikalauja tam tikrų planavimo ir techninių gebėjimų. Grėsmė, susijusi su šio <i>modus operandi</i> naudojimu, yra vidutinė.</p>
<p>DIDELĖ (3 balai)</p>	<p>Nusikaltėliai pasinaudojo šiuo <i>modus operandi</i> PPTF tikslais. <i>Modus operandi</i> yra prieinamas ir (arba) yra finansiškai perspektyvi galimybė. <i>Modus operandi</i> suvokiamas kaip gana patrauklus PPTF tikslams pasiekti. Nusikaltėliai turi būtinus pajėgumus, kad galėtų pasinaudoti šiuo <i>modus operandi</i>. Šis <i>modus operandi</i> reikalauja vidutinio lygio planavimo ir techninių žinių. Grėsmė, susijusi su šio <i>modus operandi</i> naudojimu, yra didelė.</p>
<p>LABAI DIDELĖ (4 balai)</p>	<p>Nusikaltėliai pakartotinai naudojo šį <i>modus operandi</i> PPTF tikslais. <i>Modus operandi</i> yra plačiai prieinamas ir jo įgyvendinimas yra palyginti nebrangus. Yra žinoma, kad nusikaltėliai turi reikiamų pajėgumų šiam <i>modus operandi</i> įgyvendinti. Šis <i>modus operandi</i> reikalauja daug mažiau planavimo ir techninių žinių, palyginti su kitomis galimybėmis. Grėsmė, susijusi su šio <i>modus operandi</i> naudojimu, yra labai didelė.</p>

PAŽEIDŽIAMUMO VERTINIMO BALAI

<p>MAŽAS (1 balas)</p>	<p>Atitinkamame sektoriuje yra atgrasymo ir kontrolės priemonių, kurios veiksmingai atgraso nuo pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo.</p> <p><u>RIZIKOS MASTAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Jokių ar labai mažas skaičius produktų ir paslaugų, kurie padeda atlikti greitus ir anoniminius mokėjimus; apsaugoti ir/arba kontroliuojami mokėjimų kanalai; mažas finansinių operacijų skaičius; mažas grynųjų pinigų operacijų skaičius; aukštos kokybės naujų technologijų ir/arba naujų mokėjimo būdų valdymas. • Labai mažas didesnės rizikos klientų skaičius; efektyvi verslo subjektų priežiūra. • Nėra arba labai mažai yra verslų ir klientų, susijusių su didesnės rizikos³⁰ sritimis; • Mažas tarptautinis lėšų judėjimas. <p><u>PAŽEIDŽIAMUMO SUVOKIMAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sektorius turi pakankamą suvokimą apie savo sektoriui būdingą PPTF riziką (įrodymais pagrįsti, vykdomi veiksmai, mokymai, skirti ištekliams). • Kompetentingos institucijos teikia išsamų PPTF rizikos vertinimą, susijusį su sektoriumi, o teisėsaugos institucijos geba kovoti su PPTF rizika (dauguma PPTF atvejų yra matomi ir labai tikėtina, kad jie bus aptikti, bus atlikti tyrimai, pateikti kaltinimai ir paskelbti nuosprendžiai). • Geri finansinės žvalgybos (toliau – FNTT) gebėjimai aptikti ir analizuoti riziką, užtikrinti tinkamą informacijos rinkimą per įtartinų sandorių ataskaitas, naudojant specialiai pritaikytus rodiklius ir pakankamą išteklių kiekį, leidžiantį atlikti rizikos analizę. <p><u>TEISINĖ SISTEMA IR KONTROLĖ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dabartinis teisinis reglamentavimas atitinka su šiuo sektoriumi susijusią riziką. • Sektorius veiksmingai įgyvendino teisės aktuose nustatytas kontrolės priemones. Egzistuoja patikima klientų pažinimo sistema. Įpareigotieji subjektai turi efektyvią vidaus kontrolę (pvz., rizikos valdymas, informacijos saugojimas, mokymai). Įpareigotieji subjektai tinkamai teikia įtartinų sandorių pranešimus FNTT. • Efektyvus vidaus ir tarptautinių kovos su PPTF institucijų, ypač FNTT ir priežiūros institucijų, bendradarbiavimas ir keitimasis informacija.
<p>VIDUTINIS (2 balai)</p>	<p>Atitinkamame sektoriuje yra atgrasymo ir kontrolės priemonių, kurios pakankamai veiksmingai atgraso nuo pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo.</p> <p><u>RIZIKOS MASTAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mažas skaičius produktų ir paslaugų, kurie padeda atlikti greitus ir anoniminius mokėjimus; dažniausiai apsaugoti ir/arba kontroliuojami mokėjimų kanalai;

³⁰ Nebaigtinis galimai didesnės rizikos veiksmų ir įrodymų rūšių sąrašas, nurodytas Direktyvos (ES) 2015/849 3 priede.

	<p>vidutiniškas finansinių operacijų skaičius; vidutiniškas grynųjų pinigų operacijų skaičius; vidutiniškos kokybės naujų technologijų ir/arba naujų mokėjimo būdų valdymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedidelis didesnės rizikos klientų skaičius; pakankamai efektyvi verslo subjektų priežiūra. • Yra kažkiek verslų ir klientų, susijusių su didesnės rizikos³¹ sritimis. • Vidutinis tarptautinis lėšų judėjimas. <p><u>PAŽEIDŽIAMUMO SUVOKIMAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sektorius turi tam tikrą suvokimą apie savo sektoriui būdingą PPTF riziką (įrodymais pagrįsti, vykdomi veiksmai, mokymai, skirti ištekliams). • Kompetentingos institucijos teikia pakankamai kokybišką PP/TF rizikos vertinimą, susijusį su sektoriumi, o teisėsaugos institucijos geba kovoti su PP/TF rizika (nemažai PP/TF atvejų yra matomi ir labai tikėtina, kad jie bus aptikti, bus atlikti tyrimai, pateikti kaltinimai ir paskelbti nuosprendžiai). • Pakankamai geri FNTT gebėjimai aptikti ir analizuoti riziką, užtikrinti tinkamą informacijos rinkimą per įtartinų sandorių ataskaitas, naudojant specialiai pritaikytus rodiklius ir pakankamą išteklių kiekį, leidžiantį atlikti rizikos analizę. <p><u>TEISINĖ SISTEMA IR KONTROLĖ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dabartinis teisinis reglamentavimas iš esmės apima daugumą su šiuo sektoriumi susijusių rizikų. • Sektorius įgyvendino daugumą teisės aktuose nustatytų kontrolės priemonių. Egzistuoja patikima klientų pažinimo sistema, tačiau ji neužtikrina sistemiskai tinkamo kliento tapatybės nustatymo ir patvirtinimo. Įpareigotieji subjektai turi pakankamą vidaus kontrolę (pvz., rizikos valdymas, informacijos saugojimas, mokymai). Įpareigotieji subjektai kartais teikia įtartinų sandorių pranešimus FNTT. • Vidaus ir tarptautinių kovos su PPTF institucijų, ypač FNTT ir priežiūros institucijų, bendradarbiavimas, leidžia dalinai keistis informacija.
<p>DIDELIS (3 balai)</p>	<p>Atitinkamame sektoriuje atgrasymo ir kontrolės priemonės turi ribotą poveikį atgrasant nuo pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo.</p> <p><u>RIZIKOS MASTAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Didelis skaičius produktų ir paslaugų, kurie padeda atlikti greitus ir anoniminius mokėjimus; yra nedaug apsaugotų ir/arba kontroliuojamų mokėjimų kanalų; didelis finansinių operacijų skaičius; didelis grynųjų pinigų operacijų skaičius; žemos kokybės naujų technologijų ir/arba naujų mokėjimo būdų valdymas. • Didelis didesnės rizikos klientų skaičius; neefektyvi verslo subjektų priežiūra. • Didžioji dalis verslų ir klientų yra susiję su didesnės rizikos³² sritimis. • Didelis tarptautinis lėšų judėjimas. <p><u>PAŽEIDŽIAMUMO SUVOKIMAS</u></p>

³¹ Nebaigtinis galimai didesnės rizikos veiksmų ir įrodymų rūšių sąrašas, nurodytas Direktyvos (ES) 2015/849 3 priede.

³² Nebaigtinis galimai didesnės rizikos veiksmų ir įrodymų rūšių sąrašas, nurodytas Direktyvos (ES) 2015/849 3 priede.

	<ul style="list-style-type: none"> • Sektorius turi mažą suvokimą apie savo sektoriui būdingą PPTF riziką. • Kompetentingos institucijos atlieka ribotą PPTF rizikos vertinimą, susijusį su sektoriumi, o teisėsaugos institucijos turi mažą gebėjimą kovoti su PPTF rizika (tik kai kurie PPTF atvejai yra matomi ir labai tikėtina, kad jie nebus aptikti). <p><u>TEISINĖ SISTEMA IR KONTROLĖ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dabartinis teisinis reglamentavimas neapima svarbiausių su šiuo sektoriumi susijusių rizikų. • Sektoriaus taikomos kontrolės priemonės turi didelių trūkumų. Egzistuoja neefektyvi klientų pažinimo sistema. Įpareigotieji subjektai labai retai teikia įtartinų sandorių pranešimus FNTT. • Vidaus ir tarptautinių kovos su PPTF institucijų, ypač FNTT ir priežiūros institucijų, bendradarbiavimas suteikia nedaug dalijimosi informacija galimybių.
<p>LABAI DIDELIS (4 balai)</p>	<p>Atitinkamame sektoriuje yra labai mažai arba iš viso nėra atgrasymo ir kontrolės priemonių arba esamos priemonės neveikia taip, kaip numatyta.</p> <p><u>RIZIKOS MASTAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Labai daug produktų ir paslaugų, kurie padeda atlikti greitus ir anoniminius mokėjimus; neapsaugoti ir/arba nekontroliuojami mokėjimų kanalai; labai didelis finansinių operacijų skaičius; labai didelis grynųjų pinigų operacijų skaičius; nėra naujų technologijų ir/arba naujų mokėjimo būdų valdymo. • Labai didelis didesnės rizikos klientų skaičius; verslo subjektų priežiūra beveik neegzistuoja. • Beveik visi verslai ir klientai yra susiję su didesnės rizikos³³ sritimis. • Pagrindė vyrauja tarptautinis lėšų judėjimas. <p><u>PAŽEIDŽIAMUMO SUVOKIMAS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sektorius nesuvokia savo sektoriui būdingos PPTF rizikos. • Kompetentingos institucijos neatlieka PPTF rizikos vertinimo, susijusio su sektoriumi, o teisėsaugos institucijos nekovoja su PPTF rizika. <p><u>TEISINĖ SISTEMA IR KONTROLĖ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dabartinis teisinis reglamentavimas neapima su šiuo sektoriumi susijusių rizikų. • Sektoriaus taikomos kontrolės priemonės turi labai didelių trūkumų. Nėra patikimos klientų pažinimo sistemos. Įpareigotieji subjektai neteikia įtartinų sandorių pranešimų FNTT. • Vidaus ir tarptautinių kovos su PPTF institucijos, ypač FNTT ir priežiūros institucijos, nebendradarbiauja.

NRV metodologija. 5 priedas

RIZIKOS VERTINIMO MATRICA

³³ Nebaigtinis galimai didesnės rizikos veiksmų ir įrodymų rūšių sąrašas, nurodytas Direktyvos (ES) 2015/849 3 priede.

Grėsmė	Labai didelė (4 balai)	2,2	2,8	3,4	4
	Didelė (3 balai)	1,8	2,4	3	3,6
	Vidutinė (2 balai)	1,4	2	2,6	3,2
	Maža (1 balas)	1	1,6	2,2	2,8
		Mažas (1 balas)	Vidutinis (2 balai)	Didelis (3 balai)	Labai didelis (4 balai)
Pažeidžiamumas					

2 priedas. Trumpinių sąrašas

Su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu susiję akronimai ir santrumpos	
Akronimas / santrumpa	Reikšmė
ATM	Bankomatas (angl. Automated Teller Machine)
BVP	Bendrasis vidaus produktas
CDD	Klientų tikrinimas (angl. Customer Due Dilligence)
CTR	Pranešimas apie įtartinas pinigines operacijas (angl. Currency Transaction Report)
DNFBPs	Su finansinių paslaugų teikimu nesusijusi komercinė veikla ir profesijos (angl. Designated Non-Financial Businesses and Professions)
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija http://www.oecd.org/
EDD	Sustiprintas deramas klientų tikrinimas (angl. Enhanced Due Diligence)
ES	Europos Sąjunga
FATF	Finansinių veiksmų darbo grupė (angl. Financial Action Task Force) www.fatf-gafi.org
FinTech	Finansinės technologijos
FNTT	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba
FŽP	Finansinės žvalgybos padalinys
GNG	Galutinis naudos gavėjas
KYC	„Pažink savo klientą“ (angl. Know Your Customer)
LB	Lietuvos bankas
LKPB	Lietuvos kriminalinės policijos biuras
MO	Modus operandi (lotynų k.); kriminologijoje – nusikaltėlių veiklos modelis ar būdas siekiant įgyvendinti savo tikslus.
MONEYVAL	Kovos su pinigų plovimu priemonių įvertinimo ir terorizmo finansavimo ekspertų komitetas
MVTS	Pinigų pervedimo paslaugos (angl. Money Value Transfer Services)
NPO	Ne pelno organizacija
NRV	Nacionalinis rizikos vertinimas
NVS	Nepriklausomų valstybių sandrauga
ONG	Organizuoto nusikalstamumo grupė
PEP	Politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys (angl. Politically Exposed Person)
PP	Pinigų plovimas
PPP / KTF	Pinigų plovimo prevencija / kova su teroristų finansavimu
PVM	Pridėtinės vertės mokestis
SAR	Pranešimas apie įtartiną veiklą (angl. Suspicious Activity Report)
SNRA	Viršnacionalinis rizikos vertinimas (angl. Supra-national risk assessment)
STR	Pranešimas apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius
TF	Teroristų finansavimas
UTR	Pranešimas apie neįprastas pinigines operacijas (angl. Unusual Transaction Report)
VMI	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos
VSD	Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas